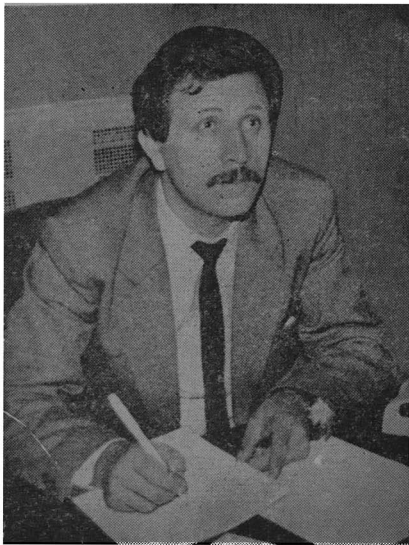

ALI MUSTAFAYEV

Deli
bir
ağlamag
keçir
könlümdən

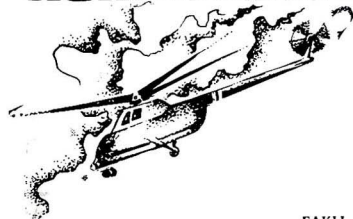

Бакы
1992

ALI MUSTAFAYEV

***Dəli bir
ağlamag
keçir
könlümdən***

BAKİ
1992

Топлајаны вә тәртиб едәнләри

*Лалә,
Мирзә Јусифоғлу*

Алы Мустафајев.

Дәли бир ағламағ кечир көнлүмдән. Ше'рләр.
Бакы, «Ничат» нәшријјаты, 1992 — 152 сәһ.

Китаба 20 нојабр (1991) шәһидләриндән бири—исте'дадлы тележурналист Алы Мустафајевин ше'рләри дахил едилмишдир. Азербайчан халгынын бөјүклүјүнү, вәтән торпағларынын мүгәддәслијини тәрәннүм едән, јашадығымыз дөврүн ағры вә ачыларыны, 20 Јанвар шәһидләринин фачиәсини әкс етдирән ше'рләре әсас јер верилмишдир. Доғма ел-обаја бағлылығ, чошғун һәјат ешги, саф вә тәмиң мәнәббат дујғулары поетик бир диллә ифадә олунмушдур.

Китаб беш бөлмәдән ибарәтдир.

А 470206 0202
М—662 (07) Е'лансыз

ISBN 5—86110—069—1

© Ничат—1992

АЛЫ ДҮНҮАСЫ

Дејирләр, инсанын өлүмү бә'зән она акаһ олур, үрәјинә дамыр. Көрәсән нијә белә олур? Бәлкә горхағлыгданды? Ахы, аталар мәсәлидир: Горхағлар ики дәфә өлур. Бәлкә икидликдән, мәрдликдән, чәсарәтдәндир?! Ахы, буну да аталар дејиб: Икид өләр, ады галар. Мән буна даһа чоһ инанырам. Инсан дөјүшләрдә, чарпышмаларда јашајырса, халгынын дәрд-сәринә галырса, тез-тез һәјатын бурулғанларына дүшүрсә, онун туфанларына, гасырғаларына синә көрирсә, демәли, өлүмү дө көзләри илә көрүр, буна һазыр олур. Көрүнүр, белә инсанлара өлүмүн акаһ олмасы тәбии һалдыр. Алынын өзүндән сонра јадикар галан сәмими, көврәк ше'рләрини үрәк ағрыларымла охудугча бу гәнәәт мәндә даһа да мөһкәмләнир:

*Алы кедәр, булудлары һөнкүрәр,
Төкүләр көзүнүн јашы дағларын.*

Бу мисралар Алынын торпаға, халга кәрәклијиндән доған инамын нәтичәсидир. Гәрибәдир, һәјатынын һәлә ән гајнар дөврүнә јеничә гәдәм гојан Алы бу өлүмлә разылашырды да:

*Һә, ит, әбәдидир, инсан әбәди,
Нә өмрүн сону вар, нә мәһәббатин.
Демәјин бәс өлүм, ајрылыг нәди,
О да не' мәтидир бу тәбиәтин.*

Гәрибәдир, чаван Алы һәтта өлүмү «не'мәт» адландырырды. Анчаг нечә өлүмү? Мән инанырам ки, Алы кими мүдриг, ағыллы, ачыгфикирли бир адам һәр чүр өлүмү дејил, мәһз мәрд-мәрдәнә өлүмү «не'мәт» адландыра биләрди. Алы јахшы билирди ки:

*Һардаса бир өмүр јарымчыг галыр,
Һардаса бир өмүр башланыр тәзә.
Һардаса бир ана муштулуг алыр,
Һардаса бир күллә тушланыр бизә.*

Алы сон илләр ермәни фашистләринин бизә тушланан күлләләрини тез-тез көрүрдү. Һәмин күлләләр бир нечә дөфә онун өзүнә дә тушланмышды. Анчаг аллаһын рәһми кәлмишиди она, онун ана-бачысына, балаларына, Лаләсинә, гоһум-гардашына, достларына. Анчаг өлүмдән горхмајан Алы «Һардаса бир өмүр јарымчыг галыр» демәклә, санки аиләсини, өвладларыны, достларыны да әввәлчәдән Алы өмрүнүн дә нә вахтса јарымчыг галачағына һазырлајырды.

*Мәнә бәлли өз јолум, өз мәнзилим,
Билирәм ки, нәдир бәгим, ја зилим.
Истәмирәм јад көлкәдә әзилем,
Валлаһ, даһа һеч горхмурам өлүмдән.
Артыг кечдир, чыхаммарам јолумдан.*

Бәли, Алынын «өз јолу, өз мәнзили она артыг бәли» иди. О, дөјүш јолуну, мүбаризә јолуну сечмишиди. Биринчи нөвбәдә ермәни гәсбкарларына гаршы, сонра исә

ичимиздәки наданлара, дөнүкләрә, шәрәфсизләрә, лагејдләрә гаршы өз гәләми, мави экраны, микрофону илә вурушурду. Билирди ки, бу јолда һәр һалда раһат јашамаг олмадығы кими, раһат өлүм дә олмајачагдыр. Јалһыз бир хаһиши варды:

*Мән өлсәм гәбримин үстүнә анчаг
Башга күл гојмајын лаләдән еејри.
Гој ону синәмдә битирсин торпаг,
Дәлдән синәмдир Лаләнин јери.*

Мән беш-үч иллик гәзәтчилијими нәзәрә алмасаг һәмишә университетдә ишләмишәм. Тәләбәләрим јахшы билир ки, һәр вахт чалышмышам мүәллим—тәләбә мүнасибәти кәркинликдән, сөзүн пис мә'насында тәләбкарлыгдан узаг олан сәминијјәт, доғмалыг, меһрибанчылыг үзәриндә гурулсун. Тәләбәм мәнә дәрдини дејәндә өзүмдән разы галмышам ки, мәнә өзүнә доғма һесаб едир. Бунларын сырасында Алы хусуси јер тутурду. Сәһв еләмирәмсә, ахырынчы курсда идиләр: о да, Лалә дә. Бир күн Алы мәнә јахынлашды: — Чәтин бир ишә дүшмүшәм, көмәјиниз лазымдыр, — деди. Мән илк күндән һисс етмишидим ки, вичданы да үрәји кими тәмиз Алы касыб аиләдәндир. Атасы чәһнәдә һәлак олуб. Анасы өвладларыны башына јығыб, мин бир әзаба гатлашыб, онлары бөјүдүб, боја-баша чатдырыб, инди дә биртәһәр доланырлар. Алынын о вахт анасына јаздығы ше'ри дә јолдашлары зарафатла тез-тез тәкрар едирдиләр:

*Бу ај пул көндәрмә, әзизим Ана,
Гәзәтдән гонорар алмышам дүнән.
Верәрсән балача бачымчун дона,
Бәсимдир, бир ајлыг, јашајарам мән.*

*Сәна һәср етдијим «Ана» ше'рими,
Охујуб, редактор бәјәниб, Ана.
Көврәлиб бир кечмиш тәләбә кими,
Икигат гоноرار јазыбды она.*

Она көрә дә сөз ағзындан чыхмамыш әлими чибимә салдым. Күлүмсүндү: — Јох, о мәсәлә дејил. Чәтин ишти. — Ахы, нә ишти де көрәк, — дедим. Деди: — Елчи кетмәлисиниз. Дедим: — Бурда нә чәтинлик вар? Мәнчә, мәсәлә һәлл олунуб. Она ишарә едирдим ки, јәни Лалә илә һим-чиминиздән һисс олунур, мүнәсибәтиниз гаршылыгыдыр. Бир аз көврәлдијини һисс етдим. — Фамил мүәллим, Лалә јахшы гыздыр. Мәни баша дүшүр. Анчаг Лалә профессор гызыдыр, анасы һәкимдир, мән исә касыб бир оғлан. Дејәсән, разы дејилләр. Дәрһал: — Дарыхма, дүзәләр, — дедим. Бу сөзләри дејәркән она архајын идим ки, әввәла, бир-бирләрини сеvirләр. Дикәр тәрәфдән елчиликдә мүәјјән тәчрүбәм варды. Ән башлычасы исә Алының тәмизлијинә, идеал бир кәнд чаваны олмасына, јүксәк мәдәнијјәтинә, ағлына, камалына, исте'дадына, кәләчәјинә инанырдым. Алы мәни бачысы вә језнәси илә, гардашы илә таныш еләди. Бир ахшам Лаләкилин һүсү һачыјев күчәсиндәки евләринин зәнкини басдыг. Гапыны Лаләнин анасы ачды. Бизи ичәри дә'вәт етди. Евин кишисини сорушдум. Һәмид мүәллимин һансыса иш далынча кетдијини билдирди. Әнизә ханым үзрәхәлиг етди, чај кәтирди. Ев ханымынын сәмимијјәти, меһрибанлығы бизи үрәкләндирди. Кәлишимизин мәгсәдини билдирдик вә хаһиш етдик ки, кәлән дәфә Һәмид мүәллим һеч јана «гачмасын», отуруб беш-он дәгигәлик сөһбәт едәк. Һәмид мүәллим дә, Әнизә ханым да јүксәк мәдәнијјәтли адамлардыр. Бизи бөјүк нәзакәт вә һөрмәтлә гаршылајырдылар. Лакин онлары да баша дүшмәк лазым иди. Бир күн Алынын бу ишдә әлдән-ајагдан кәдән, өзүнү ода-көзә вуран бачысы мәни бир кәнара чәкиб

деди: — Онлара де ки, мән бу мәнзилдән чыхыб кирајәдә галарам, бураны Алыја верәрәм. Нә шеј-шүјләри вар, кәтириб јығарлар, јашајарлар. Һагг үчүнә десәм, һеч Лаләнин аиләси буна разы олмады, олмазды да. Беләликлә, үмуми разылыг әсасында, адәтимизчә тој мәчлиси гурулду. Он ил кирајәнишин јашадылар, ики өвладлары дүңјаа кәлди, үчүнчүсү көзләнилирди. Тәзә мәнзил алдылар. Сон вахтлар гоһумларын тој мәчлисләриндә тез-тез көрүшүрдүк. Бизи дә рәгсә дә'вәт еләјирдиләр. Алы бу хошбәхтлик үчүн миннәтдарлығыны билдириб мәни утандырырды. Анчаг мән дә сеvirиндим. Бу хошбәхтликдә аз да олса әмәјим варды.

Алы, Лалә вә јолдашлары илә сон көрүшләримиз дә һеч вахт хатиримдән силинмәјәчәк: университети битирмәләринин он иллијини гејд едирдиләр. Мүәллимләрини дә дә'вәт етмишдиләр. Зарафатларын мәркәзиндә әсәсән Алы дајанырды. Зарафатчыларын баш ролунда исә мүәллимләрин «әркәјүн баласы» Илгар чыхыш едирди. Ичәришәһәр карвансарасында зијафәт верилди, сәһәри күн көрүш хүсуси кәмидә дәннз кәзинтисилә давам етдирилди. Мә'лум олдуғу кими Алы бир дәфә Гарабағын дағлыг һиссәсиндә вертолјот гәзәсына дүшмүшдү, чидди зәдә алмышды, бир мүддәт хәстәханада мүәличә олунуб чыхмышды. Буна көрә дә ушаглар она саташырдылар: — Алы, аллаһ еләмәмиш, инди сәнин гырхын чыхмыш оларды... Алы да өзүнәмәхсус јуморла чаваб верирди: — Көрүрәм, јеринизи дар еләјирәм, горхмајын кәлән дәфә бу күнү мәнсиз гејд едәчәксиниз... Мәним пајымы да јејәрсиниз... Анчаг бунлар һамысы зарафат иди; һәгигәтән бир-бирини сеvән, дәрд-сәринә галан, меһрибан, сәмими, чаныјанан кечмиш тәләбә јолдашларын, букүнкү достларын, бачы-гардашларын зарафаты. Һәмин күн Алы мәнә деди ки, һечә-һечә репортажы, мүсәһибәси вар, экран үзү көрмәјиб. Мән мәсләһәт көр-

дүм ки, һамысыны жығыб топласын, китабыны һазыр-
лајаг, мән дә өн сөзү јазым, чап олунсун. Разылашдыг.
Талејин ишинә бах ки, инди Алынын китабына Алысыз
өн сөзү јазырам.

Доғрудан да, Алынын өлүмү үрәјинә даммыш имиш.
Нөвбәти топланышларда, жығынчагларда Алынын јери
көрүндү. Алынын вә дикәр гејрәтли Азербайчан оғулла-
рынын учдуғлары вертолјотун доғма торпагда вурулдуғу
јери әли автоматлы дөјүшчүләрин мүшајәти илә хән-
дәкләрә сығыныб һеч олмасза узагдан көрә билдим.
Көрдүм вә мәни од көтүрдү: ермәни гулдурлары рус
һәммәсләкләринин көмәји илә көрүн, вәтәнимиздә нә
фачиәләр төрәдирләр. Биз исә дөзүрүк вә билмирик ки,
бу дөзүм башымыза һәлә чоһ-чоһ бәләлар ачачаг. Сабәһ
һәтта Шуша да, Лачын да әлдән кедәчәк, Хочалыда
әсрин ән бөјүк фачиәси баш верәчәк. Гарабағын дағлыг
һиссәсиндә алтмыша гәдәр кәнд јандырылыб күлә дөн-
дәриләчәк, әразидә бир нәфәр дә азербайчанлы галмаја-
чагдыр, шәһидләрин сајы-һесабы билинмәјәчәк, Алынын
исә ашағыдакы мисралары нечә-нечә дилдә-ағызда еши-
диләчәкдир:

*Көз јашындан еһсан уммаз шәһидләр,
Оғул кедәр, вәтән галар, ел галар.
Ағламајын, ағламајын, икидләр,
Намәрд кими дәрд вәтәни балталар.*

*Вәтән торпағыдыр һаггын дәрқаһы,
Вәтәнсиз руһлар да дүшәр дидәркин.
Аллаһ гарғышыдыр шәһидин аһы,
Торпағы сатаны тутачаг бир күн.*

Гәрибәдир ки, Алы бу мисралары јазанда һәлә нә
Хочалы сатылмышды, нә Шуша, нә Лачын. Бу да гәри-
бәдир ки, «Ағламајын, ағламајын, икидләр» дејән Алы-
нын өзү дә бу дәһшәтләрә дөзә билмирдн.

*Бахырам дүңјанын бу кәрдишинә,
Дәли бир ағламаг кечир көнлүмдән.
Фәләк рәвач верди намәрд ишинә,
Дәли бир ағламаг кечир көнлүмдән.*

*Торпагда һаггы вар ахан ганын да,
Бир нәрин голлары дүшүб јанында,
Мүгәддәс Шәһидләр хијабанында
Дәли бир ағламаг кечир көнлүмдән.*

Әнз вәтән оғлу, јүксәк мәһарәтли, чәсарәтли теле-
визија журналисти, истәдадлы шаир Алы Мустафајев
өлүмүнү һәр дәгигә көрүб, дүјуб, һисс етсә дә һәр һалда
тәбин олараг јашамаг, јенә дә јашамаг истәјирди:

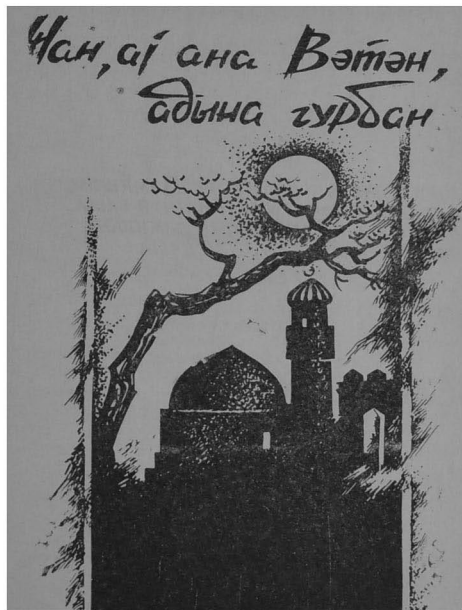
*Јашамаг истәјирәм
ахан бир булаг кими,
Јашамаг истәјирәм
күл ачан торпаг кими.
Јашамаг истәјирәм
јер үзүндә һагг кими.*

*Көрән һансы јахшыдыр?
Дағ кими уча олмаг,
Јохса дәннзтәк дәрин.
Бир дә нә фәрғи вар ки,
Үрәјүндә бәшәрин
Јашамаг истәјирәм!*

Ҳагигәтән, Алы Мустафајев бу күн јалныз аиләсинин,
ана, гардаш-бачысынын, гоһум-әграбасынын, дост вә
јолдашларынын дејил, милјонларла түркүн үрәјиндә.
чанында, ганында јашајыр!

Фамил МЕҲДИ.

Бакы, ијун 1992-чи ил.

АЗЭРБАЈЧАН, АЗЭРБАЈЧАН

*Ел билир ки, сән мәнимсән
С. Вурғун*

*ТОРПАГДАН БИР ӨМҮР БОРЧ ЕЛӘМИШӘМ,
ИНСАНЛЫГ БОРЧУМУ ВУРМАГЧҮН БАША.
ҺӘМИШӘ, ҺӘР ЈЕРДӘ ВӘТӘН ДЕМИШӘМ,
ЕВИМИН ҺИМИНӘ ГОЈУЛАН ДАША.*

Торпағында битән не'мәт,
Бу дағ-дәрә, бу хош чәннәт,
Тарих боју олду фәгәт
Јад әлиндә заман-заман
Азәрбајчан, Азәрбајчан.

Һүчүм чәкди күндә бири,
Гурбан вердин икидләри,
Кан сојулдун дири-дири,
Нәсими тәк дабанындан
Азәрбајчан, Азәрбајчан.

Бабәк чәкди гылынчыны,
Хәтаинин ахды ганы,
Нејләдиләр Сәттарханы,
Оғулларын кетди гурбан,
Азәрбајчан, Азәрбајчан.

Һарај салды телли сазын,
Сәрһәд олду хан Аразын,
Парчаланмыш дүнјамызын,
Ајрылыгдан үрәји ган
Азәрбајчан, Азәрбајчан.

Нејдәр баба һарај чәкди,
Дарыхыбды, Тәбриз тәкди,
Бакы дүнјаја бәзәкди,

Сәнинкидир бу шөһрәт-шан
Азәрбајчан, Азәрбајчан

Ахыр чыхдын азад күнә,
Ал күнәшин доғду јенә,
Көзүн ајдын деди сәнә,
Нечә өлкә, нечә инсан,
Азәрбајчан, Азәрбајчан.

Өвладларын төкдүкчә тәр,
Јашыл кејди сусуз чөлләр,
Кәлин кими сәһәр-сәһәр
Ағ дон кејди о Мил, Муған,
Азәрбајчан, Азәрбајчан.

АНА ТОРПАҒЫМ

Өмүр кечир, сачларыма јағыр гар,
Будағымы көкләримә әјир бар.
Мән кедирәм нәјим галыр јадикар?
Ај ана торпағым, ана торпағым.

Сынсам дүзәлмәрәм бир шүшә кими,
Ганад вер, мән учум күнәшә кими,
Ја битим синәндә бәнөвшә кими,
Ај ана торпағым, ана торпағым.

Ким дејир өмрүмүз бир гуру сәсдир,
Шаирин һәр күнү мин бир һәвәсдир,
Артыг истәмирәм, бир өмүр бәсдир,
Ај ана торпағым, ана торпағым.

Нә гәдәр сән варсан, демәк мән варам,
Јенә јоллар кејдиб, дағлар ашарам,
Бу гоча дүнјада сәнлә јашарам,
Ај ана торпағым, ана торпағым.

Сән синәм үстүндә бир Лалә битир,
Чөлләрә, дүзләрә јайылсын әтир,
Десинләр бу јурдун бәрәкәтидир,
Ај ана торпағым, ана торпағым.

ДАЈАН, ЕЈ ӨМҮР, ДАЈАН...

Еј өмүр, нә олар, дајан бир аныг,
Бу күн мәскәнимди бу дағ, бу чәмән.
Бир јел аты кими кедир чаванлыг,
Онун јәһәриндә дајанмышам мән.

Һәр чичәк үстүндән бир дамла шөһлә,
Долдурум тутдуғум бу пијаләни.
Бир гыз нәфәси тәк бир сәрин мөһлә,
Гој ана тәбиәт мәст етоин мәни.

Бир чобан нејини кәтирсин дилә,
Јенә сығышмасын синәмә үрәк.
Бахым көј будаға гонан бүлбүлә,
Динсин, неј сәсиндән гејзә кәләрәк.

Башымын үстүндә учан гарталын,
Көлкәси доланыб кечсин јанымдан.
Дүшүм чәмән боју ајағыјалын,
Арабир ган чыхсын гој дабанымдан

Јорулуб бир булаг үстүнә кәлим,
Ичим, гулаг асым пычылтысына.
Гарталын гыјындан һүркмүш севкилим,
Гузу чејран кими мәнә гысыла.

Күнәш гүруб едиб енәндә көјдән,
Сүрү архачына дәнсүн аһәстә.
Гојун пендириндәп дүрмәк вуруб мән,
Узаным халы тәк көј отун үстә.

Сонра да ај доғсун көјүн үзүндә,
Башласын сөз-сөһбәт, нағыл, бајаты.
Шаир илһамымла ганадланым мән,
Јени дастанларын ачылсын гаты,
Будур шаир өмрү—инсан һәјаты.

Кечсин өмүр кими, кечә кечәдән,
Очаглар әријиб дәнсүн бир көзә.
Бу сакит һәјата кешик чәким мән,
Севкилим мәнимлә дурсун үз-үзә.

Һардаса, узагда гој сөкүлсүн дан,
Салым јапынчымы жарын чијнинә.
Дејим: Көзүн ајдын, ај Азәрбајчан,
Бу дағлар гојнуна күн доғур јенә.

Мән бир нәғмә дејим сәһәр ешгинә,
Бура башга аләм, башга дүнјадыр.
Мән Бајрон дејиләм, инанын мәнә,
Бу јердә тәбиәт романтикадыр.

* * *

Сәндән узаг дүшүб гәрибсәмишәм,
Чаң, ај Ана Вәтән, адына гурбан.
Һеч јердә бир дәфә исинмәмишәм,
Сәнин очағына, одуна гурбан.

Гүрбәтдә нә гәдәр көзәл көрдүм мән,
Севинмәдим, шад олмадым үрәкдән.
Аһ, сәндә доғулуб, сәндә бөјүјән,
Ән чиркин, ејбәчәр гадына гурбан.

Демирәм ки, јахшы бизик, галан пис,
Һәр јердә вар, һәми јахшы, һәм нагис.
Дејирәм ки, инсан пучдур Вәтәнсиз,
Сәнин һәм доғмана, јадына гурбан.

Бу гүрбәт гәддими әзиб мәним дә,
Дилимә «шәрбәти» дәјиб мәним дә.
Мәни илан вурсун өз Вәтәнимдә,
Дејим зәһәријин дадына гурбан.

Ај Алы, Вәтәни бир севмәк аздыр,
Ондан узаг дүшмәк бағышланмазды,
Јад верән чөрәклә гарын дојмазды.
Дејирәм, еј Вәтән, чанына гурбан,
Сәнин чөрәјинин дадына гурбан.

Бир дэ јадындамы, пај көндәрмишдин,
О гызын ад күнү олачаг, Ана.
Бир чүт әлчәк һөрүб көндәрәрсән ки,
Үзүмә тутулгач апарым она.

АНАМА МӘКТУБ

Бу ај пул көндәрмә, әзизим Ана,
Гәзетдән гонорар алмышам дүнән.
Верәрсән балача бачымчүн дона,
Бәсимдир, бир ајлыг, јашајарам мән.

Сәнә һәср етдијим «Ана» ше'рими,
Охујуб редактор бәјәниб, Ана.
Көврәлиб бир кечмиш тәләбә кими,
Икигат гонорар јазыбды она.

Јазмадым дүнјанын мө'чүзәсини,
Јаздым үрәјимин һәрарәтини.
Сәнин тәндиригин күт кетмәсини,
Сәнин чөрәјинин бәрәкәтини.

Ај Ана, ше'римин алову-оду,
Һөрдүјүн чорабын истиси олуб.
Јаздым ки, нур төкән дағлар булуду,
Бизим бачамызын түстүсү олуб.

Сәбр елә, пис күнүн өмрү чох олмаз.
Сән мәни бөјүдүб јетирдин баша.
Гоншулар демишкән о топдағытмаз
Евимиз сығышар инди фәрмаша.

Варынса бир гәдәр әвәлик көндәр,
Гуртарыб кәкотум хејли вахт олар.
Дүнән јолдашларым истәјибдиләр,
Бири сојуглајыб, өскүрәји вар.

ОҒЛУМ ТОҒРУЛА

Мөндөн сәнә нә вар галар, нә дәвләт,
Сәнин дәвләтинди, варынды Вәтән.
Гејрәтиндән Хан Бејрәјин, Бабәкин,
Башына тач гојду, барынды Вәтән.

Варлығымыз, ағ күнүмүз—Вәтәнди,
Вәтәнсизләр кәлди-кәдәр, итәнди,
Вәтән—бизә хош лајлалар өтәнди,
Атанды, ананды, јарынды Вәтән.

Вәтәнсиз јағылар тапдалар бизи,
Силинәр дүнјадан халгымын изи,
Гајтар јағылардан, гајтар Тәбризи,
Намусун, гејрәтин, арынды Вәтән.

Бу отаг, бу ишыг, бу бешик, бу сүд,
Анан чәкән зәһмәт, мән верән өјүд,
Бу әбәди севки, әбәди үмид,
Дар күндә көмәјин—карынды Вәтән.

Мән гәләм көтүрдүм, сән гылынч көтүр,
Сәрһәдә дөнмәсин Араз кими Күр,
Бу торпаг бөјүкдүр, бу халг бөјүкдүр,
Нәлә оғулларын варынды, Вәтән!

А КӘНДИМ

Јаз кәләндә пучур-пучур күл ачан,
Көкликләри, бүлбүлләри дил ачан,
Адамлары ачыгүрәк, әлачыг,
Сән нә хејрхәһсан кәндим, а кәндим.

Јаз кәләндә әкәр, бичәр, бечәрәр,
Һәр гарышда мин бир не'мәт чүчәрәр,
Бағ-бағчасы, кол-косу да бар верәр,
Сән бәһрәли бағсан кәндим, а кәндим.

Һәр дашын мүгәддәс зијарәтимди,
Сәнсиз узагларда гәлбим јетимди,
Дүнјанын ахыры өлүм-итимди,
Бәс нијә узагсан кәндим, а кәндим.

Сәндән алды гәлбим, көзүм нуруну,
Дүнја буландырмас гәлби дуруну,
Учалтдын Алынын дағ гүруруну,
Сән өзүн бир дағсан кәндим, а кәндим,
Мүгәддәс очагсан кәндим, а кәндим.

ДАҒЛАРЫН

Эзэл күндөн бир чәннәтмиш дүнјада,
Торпағы дағларын, дашы дағларын.
Тапылмаз гојнунда нә гәм, нә гада,
Көзәлдир баһары, ғышы дағларын.

Зирвәсиндә тала-тала гар олар,
Гүруруна тохунанлар хар олар,
Тез-тез кедиб баш чәкмәсәм ар олар,
Нә биләр гәдрини нашы дағларын.

Анам тәк өрпәји ачмаз үзүндән,
Оғул кими чыхаммарам сөзүндән,
Мән ичәндә буз булағын көзүндән,
Чаланды өмрүмә јашы дағларын.

Јаз кәләндә јашыл дона бүрүнәр,
Ағ думаны дизин-дизин сүрүнәр,
Пајыз дүшәр, көч јолларда көрүнәр,
Ағарар һәсрәтдән башы дағларын.

Һарај гопду, гајытмады Әләскәр,
Тутаммады Вурғунундан бир хәбәр,
Алы кедәр, булудлары һөнкүрәр,
Төкүләр көзүнүн јашы дағларын.

ТУТ АҒАЧЫ

Әрз еләјим, динлә мәни, гоча тут,
Дағлар кими сән башыны уча тут.
Јүз јашлы бабамын, гоча нәнәмин,
Дүнјада көрдүјү севинчин, гәмин,
Шаһиди олмусан илләрдән бәри.
Бир нәслин ән ширин хатирәләри—
Атамын бешији, чәназәси дә,
Анамын чәһизлик ағ кәвәси дә,
Мәним ушағлығым, гајғысыз чағым,
Ширин арзулардан сөһбәт ачмағым,
Дәчәл сәрчәләрә даш атмағым да,
Бүлбүлү гәфәсдә јашатмағым да,
Сары самаварын зүмзүмәси дә,
Анамын ән әзиз лајлај сәси дә,
Сәнинлә бағлыдыр, сәнлә, гоча тут.
Динлә мәни, бир дә динлә, гоча тут.
Анам сачда фәсәлини јағларды,
Бир дүрмәји нәфсимизи дағларды.
Атам кәсиб ағ тоғлуну асарды,
Пис гоншулар чәпәрләрдән пусарды.
Анам дејәр филанкәсә пај апар,
Үстүмүздә онун һаггы-сајы вар.
Унудулмаз нә јахшылыг, нә пислик,
Хејирхаһлыг, бәдәмәллик, нағислик.
Инсанлығын јаддашында јашајар,
Инсан олан пак дујғулар дашыјар.
Әрз еләјим, динлә мәни, гоча тут,
Дағлар кими сән башыны уча тут.

ДЕЈИЛМИ

Өтөји жамжашыл, зирвәси дүмағ,
Бу дағ мәним анам, нәнәм дејилми?
Бир дө дөшүндәки түстүлү очағ,
Савалан һәсрәтли синәм дејилми?

Јолум јажлаглара дүшмәди бу јаз,
Дағлар һарај салды; «Ај Мәммәд Араз»
Һәсрәтли көз кими алты гурумаз,
Бу гаја көлкәси бәс нәм дејилми?

Тәбризинмин көз јашысан, Араз, ах,
Кәл аһымдан сән гурума, бир аз ах,
Фәрги јохдур, сән дәрин ах, дајаз ах,
Һәр ики саһилин бир гәм дејилми?

ТӘРТӘРИН КИЛЕЈИ

Дәли дағын әһвалыны сорушдум,
Аһ чәкиб синәми дағлады Тәртәр.
Дедим: нәдир бу гәм-гүссә сөјлә бир,
Кәрәм јанғысыјла ағлады Тәртәр.

Деди: Оғул, мараллары гырдылар,
Әликләри көзләриндән вурдулар,
Қабаб чәкиб, сүмүјүнү сордулар,
Кәсди јолларымы, бағлады Тәртәр.

Муров дағын мешәләри сејрәлир,
Валлаһ, бахан Кәрәм кими көврәлир,
Кедиб, нә Әләскәр, нә Вурғун кәлир,
Көврәлиб, күкрәјиб, чағлады Тәртәр.

Бу зирвәләр галыб һәсрәт гартала,
Чох бахмышам едиб һејрәт гартала,
Күллә тутан, көзүн гисмәт гартала,
Оғлу өлмүш кими гарғады Тәртәр.

Дағ кечиси даһа енмир гајадан,
Касадајыб дағлар дүшүб мајадан,
Овчуларда әсәр јохдур һәјадан,
Һәлә чох сөзүнү сахлады Тәртәр.

Ғојма, Алы, јетим гала дағлары,
Инсафсызлар чапа, чала дағлары.
Тәрк еләдим бала-бала дағлары,
Һара кетдим, мәни һахлады Тәртәр,
Кәрәм јанғысыјла ағлады Тәртәр.

ПАЈЫЗ

Сөјүдләр зүлфүнү төкүб чижинә,
Доґма кәндимизин көзәлләри тәк.
Тәрпәниб голлары «рәгс едир» јенә,
Гызыл јарпағлары шабаш төкәрәк.

Одур, думан кәлир уча дағлардан,
Гоча палыдын да дүшүр јарпағы.
Јенә түстү галхыр бухарылардан,
Елимин-обамын јаныр очағы.

Бир гыз додағынын һәсрәти кими,
Чатлајыр нарын да додағы чат-чат.
Бир көзәл көзләјир мәним елчими,
Бир тоја-мағара чеврилдир һәјат.

Јурдумда бајрамлар башланыр бу күн,
Булудлар көзүнүн јашыны силир.
Бу ана торпағын шәрәфи үчүн,
Мәһсул бајрамында гурбан кәсилир.

Демәјин бу гурбан киминсә пајы,
Киминсә нәјәсә бир инамыды.
Бу гурбан јурдумун ана торпаға,
Ана тәбиәтә еһтирамыды.

ДАҒЛАР

Синәм булуд кими долубду јенә,
Чисәкли, чискинли гајалы дағлар.
Руһум тәзәләнди, чыхдым сејринә,
Ај лоғман әлитәк сәјалы дағлар.

Көзүм дүшәр булағларын көзүнә,
Мән дүшәндә чејран, чүјүр изинә,
Ағ думанын өрпәк олур үзүнә,
Ај мәним јарымтәк һәјалы дағлар,

Шәләләләр сал гајадан төкүләр,
Һичран еви мәһвәриндән сөкүләр,
Санки дүнја күл-чичәјә бүкүләр,
Һүснү тәбиәтдән зијалы дағлар,

Өмүр јетәр, заман башлар бичинә,
Сорушма ки, күнаһы нә, сучу нә,
Дөвран гошду Вурғуну өз көчүнә,
Инди дә гошулуб бу Алы, дағлар.

ЛӨВЬЭЛЭР

Сызга булаг, галын мешэ, сал гаја
Чешид-чешид нэгш олунуб дүнјаја,
Далгын дөниз, кур шөлалэ, дөли чај,
Јашыл тала, гүзејдэ гар, көјдэ ај.
Арзу кими дағ чајынын дашмасы.
Буз булағын өмрө өмүр гошмасы.
Турачларын илдырым тэк сүзмәси,
Ағ сонанын көј суларда үзмәси,
Баһар чағы, дағ дөшүндэ неј сәси,
Јај күнүндэ сәрин јајлаг чешмәси,
Дар чығырын көј мешэдэ итмәси,
Тәр чичәјин даш үстүндэ битмәси,
Көј чәмәнин гара халлы лаләси,
Күл үстүндэ бүлбүлләрин наләси,
Сылдырымда кәкликләрин јувасы,
Сәмаларда лачынларын давасы.
Кәнч гарталын тэк дурнаны вурмасы,
Мәғрур-мәғрур дағ башында дурмасы.
Әјри јолун дар дәрәјә енмәси,
Анадилин гәриб-гәриб динмәси.
Чискинли күн исти чобан чухасы,
Дағ моталы, кәнд јеринин јухасы,
Бир сән, бир мән, бир дэ ана тәбиәт,
Ширин сөһбәт, нә артыг сөз, нә гејбәт.
Күлүм, бир дэ дәчәл ушаг, бәрк әсәб
Булаг кими гајнајајды нәғмә—тәб.
Һәрдән-һәрдән бир меһ кими әсәјдик,
Пис нијјәтин јолларыны кәсәјдик.
Јүз ил, мин ил, алын тәри төкәјдик.
Биз дүнјанын һәр назыны чәкәјдик.

ҺЕЈРӘТ

Башы булудларда көјләри дэлән
Уча бир гајанын сон зирвәсиндә,
Нәһәнк бир палыда һејран олдум мән
Кәзиб долашдығым Јер күрәсиндә.

Бу бир мө'чүзәдир мәнә инан ки,
Палыдын көкләри чим бағлајыбды.
Көкләр елә тутуб торпағы, санки,
Ана көрпәсини гучаглајыбды.

Бу уча зирвәдә селдән, күләкдән
Бу көкләр торпағы горујачагдыр.
Палыды јашадан—дүшүндүм ки, мән,
Башга гүввә дејил, јалныз торпагдыр.

Дөндүм евимизә гәлбимдә вүгар,
Данышдым атама көрдүкләрими,
Әлини чијнимә гојуб ихтијар,
Көркәми, гамәти о палыд кимпи.

Атам лап астадан: — Гурбанын олум,
Торпаға инамла бас ајағыны,
Зирвәдә о кәсләр јашајыр, оғлум,
Горујуб сахлајыр өз торпағыны.

Дүшүндүм, әссә дэ мин ачы күләк,
Палыддан ибрәти биз алмалыјыг,
Көкләр торпағыны горудуғу тәк,
Биз дэ бу Вәтәни горумалыјыг.

МЭНИ САЛАМЛАДЫ

Кэндимизэ гонаг кэлдим,
Еллэр мэни саламлады.
Гичранын багрыны дэлдим,
Күллэр мэни саламлады.

Буз булагдан еjlэдим нуш,
Севинчимдэн олдум биһуш,
Зәһмәтиндән габар тутмуш
Әллэр мэни саламлады.

Дөвран сүрүб, күн көрдүжүм,
Сүнбүлүндән дәрз һөрдүжүм,
Арабир дә ат сүрдүжүм
Чөлләр мэни саламлады.

Дәрэләрин көj дашлары,
Зирвэләрин тала гары,
Булудларын көз јашлары—
Селләр мэни саламлады

Бир сөзүjlә ағрым алан,
Аjрылыгдан көзү долан,
Бешијимдә лајла чалан
Дилләр мэни саламлады.

Шамаманын тәр чичәји,
Будағында нар чичәји,
Ағ күнләрин кәләчәји
Илләр мэни саламлады.

ГОБУСТАН

Гобустан—јурдумун даш китабәси,
Халгымын әбәди әфсанәсидир.
Улу тарихләрин бизә төһфәси,
Горгудун, Оғузун нишанәсидир.

Тарихләр јашадыр өз јаддашында,
Диндирсән һәр гаја инсан тәк динир.
Нечә мин илдир ки, Гавал дашында
Зәрдүштләр јурдунун һимни сәсләнир.

Еј улу торпағым мән бу дијара.
Дедим: инсанлығын илк очағыдыр.
Мәним кечмишимә хор баханлара,
Гобустан әбәди бир көздағыдыр.

Чөкүб һәр дашына күнәшин рәнки,
Бир халгын тарихи јазылыб она.
Одлар өлкәсинин шөһрәт чәләнки,
Әбәди зинәтдир Азәрбајчана.

* * *

Мајасында һарам тикә оланын,
Тәһиәси бош олуб, газанчы төһмәт.
Гоншу чәпәринә одлар саланын,
Бир күн өз тајасы алышар, әлбәт.

Торпаг инсан кими севир һалаллыг,
О нә рүшвәт алыб, рүшвәт верәнди.
Билмәз ки, нә шејдир пислик, пахыллыг,
Чәкилән зәһмәтә бар кәтирәнди.

Күлүр бүтүн дүнја торпаг күләндә,
Бизә һәјат олуր битирдији дән.
Бир гарыш торпагчүн јери кәләндә,
Мин оғул гурбанлыг кәндәрир Вәтән.

Биз Вәтән јолунда әлдүјүмүзчүн,
Демирик һәр торпаг бизә Вәтәнди.
Биз Вәтән гәдрини билдијимизчүн,
Елә бу Вәтән дә гәдирбиләнди.

Бу торпаг Вәтәнди, мән бир вәтәндаш,
Анамын лајласы—Вәтән сәсиди.
Вәтән мәним үчүн дүнјада гардаш,
Әбәди сәадәт абидәсиди.

Торпагдан бир өмүр борч еләмишәм,
Инсанлыг борчуму вурмагчүн баша.
Һәмишә, һәр јердә Вәтән демишәм,
Евимин һиминә гојулан даша.

*ҺӘЛӘТ ӘБӘДИДИР, ӨМҮР БИР АНДЫ,
СЕВКИСИЗ КӘСЛӘРӘ АЛӘМ ВИРАНДЫ.
ГОРУ ЛӘЈАГӘТИ, ГОРУ АМАНДЫ,
ЈАШАМАҒЫ БАЧАР, ӨЛМӘЈИ БАЧАР.*

СӘН БИР НӘҒМӘЈӘ ДӨНДҮН

Өтән кәнчлијимин хош күнләри тәк
Сән хош хатирәјә, нәғмәјә дөндүн.
Бир аз сач ағарды, көврәлди үрәк,
Демирәм шам кими әријиб сөндүн
Сән хош хатирәјә, нәғмәјә дөндүн.

Ајрылмағ асанды, унутмағ чәтин,
Чыхармағ олмајыр гәлбә кирәни.
Өмүрлүк олса да сәнин мөһнәтин
Нејләјим, унуда билмирәм сәни.
Сән хош хатирәјә, нәғмәјә дөндүн.

Кәлир аддым-аддым өмрүн пајызы,
Дүшүр јарпағ-јарпағ өмүрдән һәр күн.
Јох-јох, гышдан сонра көзләјиб јазы,
Гопур үрәјиндән бир һарај, бир үн,
Сән хош хатирәјә, нәғмәјә дөндүн.

Артыг сәнин үчүн јохам дүнјада,
Һеч кәсдән сорушуб, сорма јерими.
Нејләјим бир өмүр, бир күндү бу да
Булаг башындакы илк көрүш кими
Сән хош хатирәјә, нәғмәјә дөндүн.

Һәлә олмамышам бир овуч торпағ,
Нә гәдәр өмрүм вар дүнјада сағам.
Өмүр китабымда мән варағ-варағ
Әбәди бир нәғмә охујачағам.
Сән хош хатирәјә, нәғмәјә дөндүн.

КӨРҮШ ЈЕРИ

Мәним өтән күнүм гајыдыр кері,
Дил ачан көрпәмин күлүшләриндә,
Бу күн дә һәммин о күнләрин бири,
Анчаг үч нәфәрик көрүш јериндә.

Һәр дәфә јолумуз дүшәндә бурдан,
Истәклим оғлуму басыр бағрына.
Мән исә үзүмү чевириб бир ан
Көзучу, кизлинчә бахырам она.

Бәлкә хатырлајыр илк көрүшүмүзү,
Мәндән күл алмаға әли әсәрди.
Үзүндә тәбәссүм, јашарыр көзү.
Инди јанындакы оғулду, әрди.

Нә мән сөз ачырам, нә о дилләнир,
Фикирләр чулғајыр бизи дәриндән.
Гәлбимдә дил ачыб, бир арзу динир
Һеч кәс утанмасын көрүш јериндән.

Гој илләр өтдүкчә, мәнәббәт күлсүн,
Илк көрүш јеринә гајытмајаг тәк.
Үздән хәчаләт јох, гој нур төкүлсүн,
Бир огула дәнсүн бир дәстә чичәк.

* * *

Өмүр нә шириндир, ај мәни дујан,
Һәјатдан, дүңјадан безән ким олуб?
Һәр күнә бир ширин нәғмә охујан,
Хош күндән үмидин үзән ким олуб?

Һәјатын јоллары гајалы, дашлы,
Севинчи, шадлығы—кәдәр гардашлы
Кими үзүкүләр, ким көзүјашлы
Ахы, өмүр јолу дүзән ким олуб?

Дүңја јанар, Алы јанмаз һәр ода,
Сәрт тәлејин сәрт үзүнү сәр ода,
Вәтән јанса, сән синәми вер ода,
Дүңјада бу дәрә дөзән ким олуб?

ТЕЛЛИ САЗ

Долуб булуд кими нарај салыбды,
Бошалмаг истәјир синәм, телли саз.
О Дәдәм Горгуддан мәсәл галыбды:
«Сән олан мәчлисдә нә гәм», телли саз.

Дилләнирсән, елим-обам чан дејир,
Көзәлләр назланыб алыш, јан дејир.
Бил, јенидән кәлин кетмәк истәјир
Сачлары ағармыш нәнәм, телли саз.

Сән јурдумун кәсилмәјән сәсисән,
Ҡеч нәји олмаса, елин бәсисән .
Халгымын әдаләт тәнтәнәсисән
Мән јандым, чәтин ки. сөнәм, телли саз.

Мәнә мәсләк, мәнә инам, мәнә дин,
Хејирхаһсан, шәр нә шејдир билмәдин.
Сән Алыны һагг јолуна сәсләдин
Чәтин ки, бу јолдан дөнәм, телли саз.

ГОРХУРАМ БУ ДҮНЈА УНУДА МӘНИ

Бир шитил әкмәсәм, бир бағ салмасам,
Биринә су олуб, чәрәк олмасам,
Өмрүмдә бир кәсә кәрәк олмасам,
Горхурам бу дүнја унуда мәни.

Әкәр өмрүм боју ахытмасам тәр,
Өмрүмү, күнүмү гәһр едәр гәһәр,
Өзүмдән тез өлсә јаздығым әсәр,
Горхурам бу дүнја унуда мәни.

Көнүл, јахшы сахла өз јаддашында,
Өмрүмүн-күнүмүн бу кәнч јашында,
Севкилим дурмаса бешик башында,
Горхурам бу дүнја унуда мәни.

Дојунча данышыб күлә билмәсәм,
Јашармыш бир көзү силә билмәсәм,
Өләндә киши тәк өлә билмәсәм,
Горхурам бу дүнја унуда мәни.

Гојмасам өмрүмдә даш үстүнә даш,
Бу елләр архамча ахытмаса јаш,
Сәндән нә кизләдим, горхурам, гардаш,
Горхурам бу дүнја унуда мәни.

Јох, јадлар таласа мәним бағымы,
Кәссә көвдәсиндән гол-будағымы,
Горуја билмәсәм өз торпағымы,
Горхурам бу дүнја унуда мәни.

* * *

Өмүр түкөнмөјөн булаг дејил ки,
Нәлә жүз ил ахыб, мин ил ахачаг.
Бу дүнја беләдир, сәнинлә бил ки
Бир күн әбәдијјәт гучаглашачаг.

Чалышма өдәнсин һәр еһтијачын,
Ширникиб алданма һәр сәхавәтә.
Бил ки, гулу олур шәр еһтијачын,
Һеч вахт баш әјмәјир нәр сәхавәтә.

Јахшы ки, чатмырыг һәр арзуја биз,
Нәсилдән-нәсилә өтүр арзулар.
Кәсилмир һеч заман үмидләримиз
Нәјатын нә көзәл ганунлары вар.

Һәрдән дарыхырам, нәјимсә чатмыр,
Күсүрәм тәлејин сәхавәтиндән.
Көрдүјүм ишләр дә гәлбимә јатмыр,
Елә дарыхырам, дарыхырам мән.

Күн күндән хош кәлир, күн күндән чәтин,
Арзу јолларымыз јетир мәнзилә.
Бизә елә кәлир әбәдијјәтин,
Гаршыда мин иллик јолу вар һәлә.

Ил кечир өмрүмүз узаныр санки,
Өлүм јолумузда күдүб көзләјир.
Атыб аддымыны бир аз дајан ки,
Бу јоллар нә дејир, тәле нә дејир.

БИЗ ЗАМАНЫ КӨЗЛӘМИРИК

Нәјат бир сел кими күкрәјиб ахыр,
Мән онун гојнунда зәррә кимијәм.
Бир кәдәр гәлбими јандырыб јахыр
Бир севинч кәтирир көзләримә нәм.

Гәлбим тәлатүмә кәлир севинчдән,
Нечә дәниз кечиб, дағлар ашырам,
Заманын өзүнү габаглајыб мән,
Кәлән әсрләрлә гучаглашырам.

Кәлин, еј инсанлар, архамча кәлин!
Заманла кедәндә кечикәрик биз.
Күнәшә јүксәлин, Аја јүксәлин
Узаг улдузлардан кәлсин сәснниз.

НҲҖАТ БЕЛҲДИР

Сәнин нәжин писдир, мәнним нәжим пис?
Нижә говушмадыг бир-биримизә?
Еһ, гызыл јеринә чоху сатыр мис
Амма бир «мүштәри» гәһәтди бизә.

Гәлбиндә мәнһәббәт јашатмаг азымыш,
Сән демә севилмәк, севмәк кәрәкди.
Еһ, «јазан» тәлеји беләчә јазмыш.
Нә олсун бәхтимин үзү бәзәкди.

Чатыр мәнзилинә өмүр карваным,
Нәлә көзләјирәм сәадәти мән.
Даһа јахшылыға јохдур күманым,
Артыг анламышам бу һикмәти мән.

Бири өмүр боју төкүр тәрини,
Бир тикә чөрәји газана билмир.
Бири дә тәлејин вердикләрини,
На јејир, дағыдыр, јенә әскилмир.

Беләчә өмрүмүз јетишир баша,
Јахшы ки, чүчәрир сәпдијимиз дән.
Дөнсәк дә бир заман торпаға-даша
Будаглар, пәһрәләр көјәрир биздән.

ЈАШАМАҒЫ БАЧАР

Бу һәјат, бу ишыг, бу варлыг, бу нур,
Бу дөвран, бу өмүр бир гуртум судур.
Дүнјада көрдүјүм, билдијим будур
Јашамағы бачар, өлмәји бачар.

Оғулсуз, ушагсыз—барсыз будагсан,
Әмәлин пакдырса—јанан чырагсан,
Бир күн јорулачаг, дајаначагсан,
Јашамағы бачар, өлмәји бачар.

Әкәр чевирмәсән гәми севинчә,
Гәлби күллә дәлсин кәдәр дәлинчә,
Намус да, гејрәт дә будур мәннимчә,
Јашамағы бачар, өлмәји бачар.

Унутма һеч заман мүгәддәслији,
Унутмурлар јахшылығы, пислији,
Унут бу дүнјада һәр һәрислији,
Јашамағы бачар, өлмәји бачар.

Демәјин дүнјада мискинләшмишәм,
Овхарлы гылынчтәк даим кәсмишәм,
Бүтүн ачизләрә әсәбләшмишәм...
Јашамағы бачар, өлмәји бачар.

Нәјат әбәдидир, өмүр бир анды,
Севкисиз кәсләрә аләм виранды.
Гору ләјагәти, гору, аманды,
Јашамағы бачар, өлмәји бачар.

Демә мән кедәчәм нәјим галачаг,
Алы, елә јандыр сөнмәсин очаг.
Мәсләкин, Вәтәнин јолуида, анчаг
Јашамағы бачар, өлмәји бачар.

ЕВДӘ ИШЫГ ОЛСУН...

Горхмурам гапымы дөјән оlanda,
Дејирәм ја гоһум, ја да гоншудур.
Бир гәриб евимдә гонаг галаңда,
Үрәјим һәр дәрди, гәми унудур.

Ев-ешлик башыма доланыр о күн,
Бир гоһум, бир гардаш, бир јад кәлмәсә.
Елә бил голума вурулур дүјүн,
Елә бил евимдә чатмајыр нәсә.

Кечмир боғазымдан бир тикә чөрәк,
Сүфрәмин башында олмаса бир кәс.
Гој нә олур олсун, мән олмајым тәк,
Евдә ишыг олсун, һәјәтимдә сәс.

МӘҲӘББӘТ ЗИРВӘСИ

(Халг әфсанәсиндән)

Гартал лап зирвәдә учдуғу заман,
Гәфләтән бүрүдү синәсини ган.
Бахды ки, бу нәјди синәми дәлди,
Көрдү бир ләләкдир өз ганадындан.

Тахыб залым овчу ону охуна,
Ох узаг дүшмәсин өз һәдәфиндән.
Бахдыгча гартал да фәхр етди буна,
Ки белә ганадын саһибјәм мән.

Дүшүндү; һәјатын өз гануну вар:
Мән учан јерләрдә ганад чалмаз сар.
Јох, јох, ачымырам бу өлүмә мән,
Гарталы зирвәјә галдыран салар.

Севкилим, зирвәдә елә дајан ки,
Сәни башга бир әл јыха билмәсин.
Јананда алышыб сән елә јан ки,
Одуна јад көзләр баха билмәсин.

Ешгијлә, гәлбијлә гарталдыр Алы,
Ону бу зирвәдән салмаг чәтиндир.
Сәни дә зирвәдә сахлајан анчаг,
Сәнини о гартала мәһәббәтиндир.

* * *

Өмүр чөзөлөнөр бир жумаг кими
Эзэли билинмэз, сону билинмэз.
Бэ'зэн бир күл ачар о, торпаг кими
Бэ'зэн дә истиси, дону билинмэз.

Өмүр—карван жолу, сону көрүнмэз,
Онун һәр аддымда бир мүждәси вар.
Талејин бичдији дону көрүнмэз,
Онун нимдашы вар, тәптәзәси вар.

Өмүр—булаг, гурујунча кур ахар,
Өмүр бизә бир гәнисиз көзәлди.
Додағындан нур төкүләр, нур ахар,
Инсан үчүн о, һәр шејдән эзәлди.

Өмүр көлдү, бир даш атсан буланар,
Һамы үз дөндәрәр, ичән тапылмаз.
Өмүр јолду бүтүн әрзи доланар,
Шәр олса, бир нәфәр кечән тапылмаз.

МӘН ӘСКӘР КЕДИРӘМ

Нијә көврәлибсән, Ана, ај Ана,
Билирәм јамандыр оғул һәсрәти,
Бәс нијә чәкибсән сән јана-јана,
Оғул бөјүтмәкчүн бу әзијјәти.

Мән әскәр кедирәм, чағырыр Вәтән,
Гој сәнин үрәјин дәнсүн бир даға,
Өзүмдә бир гүрур һисс едирәм мән,
Кешикчи кедирәм мән бу торпаға.

Ај Ана, доғрусу, гәрибәдир ки,
Сәнин көврәлмәјин гәлбимә дәјди.
Оғулсуз аналар арзу едир ки,
Каш ки, оғлум олуб әскәр кедәјди.

Ар-олар икидә чан әсиркәмәк,
Демә сәнин оғлун бу јолда тәкдир.
Ана, сәнин борчун оғул бөјүтмәк,
Мәним борчум исә әскәр кетмәкдир.

НЭЈАТ БИЗДЭН СОРУШМАЗ

Сәјјаһ олсан сән үз тутма һәр јола,
Дүшүр инсан хејир јола, шәр јола.
Сән биртәһәр бу дүнјаны вер јола.
Һәјат ахар, ахар, биздән сорушмаз.

Чох гәм јемә зүлмәт көјү тутанда,
Әрзин үзү мүркүләјиб јатанда,
Бил онсуз да вахт-вә'дәси чатанда,
Доғар күнәш, доғар, биздән сорушмаз.

Тәбиәтин мин сирли һикмәти вар,
Рәва билсә, јаз күнүндә јағар гар.
Чошғун дәннз каһ чалханар, каһ јатар,
Илдырымлар чахар, биздән сорушмаз.

Бирчә инсан виран гојар мин бағы,
Мини јарадаммаз бирчә јарпағы,
Јаз нәфәси исидәндә торпағы,
От чүчәрәр чыхар, биздән сорушмаз.

Бу дүнјада доғулдунса дүз јаша.
Фәрги јохдур, әлли јаша, јүз јаша.
Бу гыса өмрүнү күләрүз јаша,
Фәләк евләр јыхар, биздән сорушмаз.

Бу һәјатын өз ахары вар, Алы,
Һардаса кәрәкли очаг гаралыр,
Ја һардаса бир јанғындан аралы,
Булуд көзүн сыхар, биздән сорушмаз,

«ЈАНЫГ КӘРӘМИ»

Ким дејир ки, хан Кәрәмин аһыды,
Јох бу ад наһагды, «Јаныг Кәрәми».
Бу ки, ешг севинчи, ел пәнаһыды,
Мүгәддәс очагды «Јаныг Кәрәми».

Һарајындан елим, обам шадланар,
Һичран еви од көтүрәр, одланар,
Һәр пәрдәндә нечә севинч, вүсал вар,
Гәм сәндән узагды, «Јаныг Кәрәми»,

Елә диллән бешикләрин башында,
Вәтәнимин торпағында, дашында,
Сөјлә, һансы көзәл нечә јашында
Бабәк доғачагды, «Јаныг Кәрәми»,

Тәбризин дәрдини тел-тел дарыјар,
Сәсләнәндә гәм гочалыб гарыјар,
Бу ишыгдан нечә нәсил јарыјар,
Әбәди чырагды «Јаныг Кәрәми».

Һејдәр баба һарајына һај верәр,
Нәғмәсиндән бу елләрә пәј верәр.
Торпағыма көзләрини диксә шәр,
Овхарлы бычагды «Јаныг Кәрәми».

Ај кечир, ил кечир, тәләсир Алы,
Узаг дејил бу һәсрәтин вүсалы,
Худафәрни көрпүсүндән гыфылы,
Нә вахт ачагачагды «Јаныг Кәрәми».

ГАРДАШСЫЗ ГЫЗЛАРА

Бэ'зэн дүшүнүрэм мән интəһасыз,
Елэ бил гэлбимдэн асылыр бир даш.
Аталар оғулсуз, аналар гызсыз,
Бачылар гардашсыз олмајајды каш.

Зəннимчə сəһв олмаз, адəтдир демək,
Бəшəр эзэл күндэн алышыб буна.
Гисмəти олса да он гыз бəјүтмək,
Бир оғул чанына анд ичир ана.

Кишилик, дејəсэн, сəһв елəјирлэр,
Чинсиндə дејилдир бу инсанларын.
Адына нə үчүн гадын дејирлэр?
Киши гејрəтилэ јашајанларын.

Гардашсыз гызлара бир төвсијэм вар,
Кэрək тале илэ кедəсэн јола.
Сиз дə елəсини севин, ај гызлар,
Һэм вəфалы гардаш, һэм дə јар ола.

Ешитдим сəнин дə јохдур гардашын,
Атан оғул көрүр јухуларында,
Үрəји о гэдэр бəјүк олмајыр,
Доғрусу, бачысыз гардашларын да.

Бу мəним арзумдур, амалымдыр бил,
Мəндэн бирчə кəс дə инчимəјјди.
Тəкчə атам-анам кифајət дејил,
Каш мənə јадлар да оғул дејəјди.

Сəзүмдэн инчимə дүз дејирэм мən,
Сəни севмəјимлэ мən бəхтијарам.
Сən мəним анама гызлыг елəсэн,
Мən сəнин атана оғул оларам.

ҮРƏЈИМ ЈАБАНЫ БИР КҮЛ ДЕЈИЛ

Сənə бел бағладым, үмид елəдим,
Бир јува будаға сығынан кими.
Өз көкүм үстүндə титрəјиб əдим.
Палыд бу торпаға сығынан кими

Кəсмə үмидлэрлэ узанан əли,
Демə ки, əбəди бир һөкмүдарсан.
Чыхар габағына бир шəр əмəли,
Өзүн дə бир заман дарда галарсан.

Элинлэ вердијин бир тикə чөрək,
Гырх аршын гујудан чыхарар сəни.
Бир јерсиз чавабын зəнчирлəјэрək,
Һардаса елəјэр күнаһкар сəни.

Басма јолундакы гарышганы да,
Бəјүк ачизликдир күчə күвəнмək.
Јашасаг башымыз түкү саны да,
Јенə истəмирик зирвэдэн енмək.

Эзэлдэн бизимдир дүнјада һэр шеј,
Зүлмэт дə, ишыг да, хејир дə, шəр дə.
Бу дүнја һеч кəслэн етмəјир килеј,
Кэрək елəмəсин ондан бəшəр дə.

Јох, јох, чан атмырам һэр шеји билэм.
Дүшмүрэм аллаһлыг иднасына.
Нə дə ки, бир гулам, ачиз дејилэм,
Элимдə талејин бадəси сына.

Мənə јашамаг, өлмək дə бирдир
Анчаг бирчə шəртлэ, гэлбимэ јатсын.
Үрəјим јабаны бир күл дејилдир
Һэр хошуна кэлэн бир эл узатсын.

* * *

Ешг бағында күл олмушам,
Мән ки, ширин дил олмушам,
Жандырмысан, күл олмушам
Жанаммарам индән белә.

Сәнсиз бир ан мән күлмәдим,
Бивәфасан, аһ, билмәдим.
Мән һеч кәсә әжилмәдим
Сынанмарам индән белә.

Гәм көклүдү гәлбим сими,
Хан Кәрәмин сазы кими.
Өз гәлбими, өз ешгими
Дананмарам индән белә.

МӘНИ

Бир уча зирвәдән бахдым дүнјаја,
Дедим ки, һәр јердән көрәләр мәни.
Сәсимә, сәс верди сылдырым гаја,
Чағырды чәмәнләр, дәрәләр мәни.

Қим дајанмаз јол зирвәјә чатанда,
Талејин кәмәнди мәни тутанда,
Өмрүм-күнүм вахт-вәдәјә чатанда,
Бу јашыл чәмәнә сәрәләр мәни.

Нә дәрдим вар, әкәр өлсәм Вәтәндә,
Лалә кими бу торпагда битәндә,
Тоғрул балам кәлиб бурдан өтәндә,
Бир дәстә күл кими верәләр мәни.

АЛЫ ЗИРВЭСИ

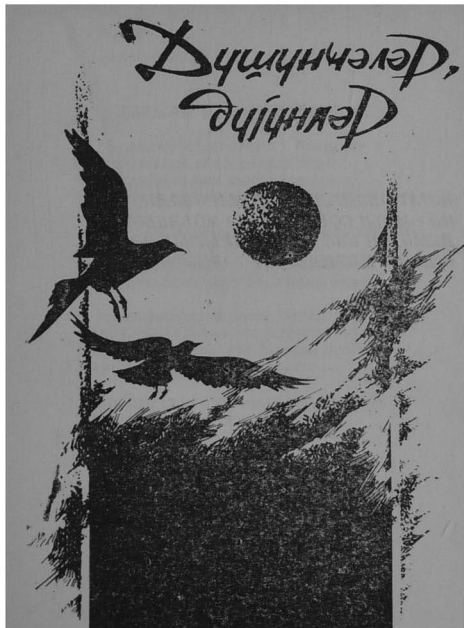
Дүнжанын чырагы, һәјатын нуру,
Мәһәббәтди, е'тибарды, гүрурду.
Валлаһ ајдан ары, сулардан дуру,
Мәһәббәтди, е'тибарды, гүрурду.

Бу дүнјада ибадәтим, иманым,
Арзуларым, үмидләрим, күманым.
Мәним сәчдәкаһым, һаггым, диваным,
Мәһәббәтди, е'тибарды, гүрурду.

Гәлбимин һөкмүнә гој гулаг асым,
Дүшмәнимдә галмајыбды гисасым,
Нәсилдән-нәсилә галан мирасым,
Мәһәббәтди, е'тибарды, гүрурду.

Дүшмәнимин синәсини дағлајан,
Варлығымы бу торпаға бағлајан,
Өмүр боју үрәјимдә чағлајан,
Мәһәббәтди, е'тибарды, гүрурду.

Күн доғанда ај кәрдәнә кирмәси,
Бир бәләкдә таләјин пәј вермәси,
Бу Алыншын әл чатмајан зирвәси,
Мәһәббәтди, е'тибарды, гүрурду.

*ҺӘЛӘТ ӘБӘДИДИР, ИНСАН ӘБӘДИ,
НӘ ӨМРҮН СОНУ ВАР, НӘ МӘҺӘББӘТИН,
ДЕМӘЈИН БӘС ӨЛҮМ, АҖРЫЛЫГ НӘДИ,
О ДА НЕ'МӘТИДИР БУ ТӘБИӘТИН.*

ДӘРДЛИ АНАНЫН ДӘРДИ

— Ај ана, нә јаман ағарыб башын?
Бунун сәбәбини бир даныш бары.
Чәбһәдән дөнмәди өмүр јолдашын,
Онунчүн ағартдын сән сачларыны?

— Јох, оғлум, дејибләр: «Төкүлән долмаз»
О кетди онсуз да гајытмајачаг.
Бир дәрдлә бу гәдәр гочалмаг олмаз,
Мәни гочалдан дәрд башгадыр анчаг.

О верди өмрүнү дејүшдә бада,
Бил Вәтән јолунда сән јетим галдын.
Еһ, оғлум! Еһ, оғлум! Бәс сән дүнјада
Нејчүн өвладыны әлләрә салдын?

Инди билдинми ки, вахтсыз гочалан
Ананын нә бөјүк мүсибәти вар.
Ата тәгсириндән анасыз галан,
Көрпәни бөјүдән ана гочалар.

НЭЛИМ ЧАТМЫР

Нэ гэдэр торпагым-дашым вар мөним,
О гэдэр өмрүм вар, јашым вар мөним.
Әбәди баһарым, гышым вар мөним,
Бәс нәјим чатмајыр мөним дүнјада?

Бакыны Тәбриздән узаг көрдүм мән,
Халгын талејиндә сазаг көрдүм мән,
Јенәми сорушум өзүм-өзүмдән,
Бәс нәјим чатмајыр мөним дүнјада?

Мәнә әл узадан гардашларым вар,
Сирримидемәјә сирдашларым вар,
Мөним достларым вар, јолдашларым вар.
Бәс нәјим чатмајыр мөним дүнјада?

Гој бир сипәр олсун синәм торпаға,
Бир дә төкүлмәсин гәм бу торпаға,
Тәбризлә Бакыны говушдурмаға,
Бәс нәјим чатмајыр мөним дүнјада?

ӘСКӘР АНАСЫ

Кечәләр јатмајар, пис јуху көрәр,
Артырар гәлбинин шүбһәләрини.
Каһ килим тохујуб, каһ чораб һөрәр,
Фикринин долашыг илмәләрини.

Көзләјәр сәһәри сәбри түкәнәр,
Кәсәр самавар да дығылтысыны...
Елә бил нә варса, сүкута дөнәр,
Ешидәр гәлбинин пычылтысыны.

Хәјаллар гојнуна алар ананы,
Һеч билмәз ки, нә вахт ачылар сәһәр.
Әријиб шам кими кетсә дә чаны,
Оғлу кәләнәдәк јашамаг истәр.

ЧӨРЭК

Көрөсөн чөрөкдөн гижмәтли нә вар,
Ондан бөјүк севинч, бөјүк дәрд јохду.
Көрөсөн чөрөкдөн гүдрәтли нә вар,
Чөрөк тутмадығы бир намәрд јохду.

Чөрәјә анд ичиб нәнәм, бабам да,
Дүнјанын мүгәддәс бир не'мәти тәк.
Бу күн бешикдәки көрпә балам да,
Сабаһ бу не'мәтә анд ичсин кәрәк.

Чөрөк мүгәддәслик, чөрөк бирликди,
Нәсилдән-нәсилә галар јадикар.
Варлығын чөвһәри о дириликди,
Һәјат чөрөк үстә тутубду гәрар.

Бир Вәтән, бир чөрөк, бир ана сүдү,
Алынмаз, сатылмаз, јохду гижмәти.
Одур инсанлығын эзәл үмиди,
Одур инсанлығын сон сәадәти.

КӨЗЛӘЈИН, КЕЧИКМӘЈИН

Көзүмлә көрмүшәм десәм һаггым вар
Шан-шөһрәт кәзмәјин сиз бу дүнјада
Јахшыдыр қасыба кетмәк, ај гызлар.
Өз ата евиндә галмагданса да.

Тутаг ки, көркәмин бир шух мәләкдир,
Үзүндә күнәшин, ајын шөвгү вар.
Бир өзүн де көрүм кимә кәрәкдир,
Вахтында јетишиб дәрилмәјән бар.

Бизим гоншулугда бир көзәл варды,
Дүшмүшдү далынча бүтүн чаванлар.
Данм елчиләри бош гәјтарарды,
Инди гарымыш тәк бир ләгәби вар.

Оғланлар јалварыб бир сөз дејәндә,
Өјүнүб дејирләр һәлә вахтым вар.
Ушаглы кишиләр елчи дүшәндә,
Әда гәфләтиндән ајылыр гызлар.

Сонрадан демирләр гызсан, ја кәлин,
Бил ки, ганунудур бу тәбиәтин,
Сән гызыл күлчәси олсан да елин,
Гыз гижмәти олмур сәнин гижмәтин.

Елләр адәтидир эзәлдән бәри,
Атанын-ананын олур төһмәти,
Төкүр јанагындан хәчаләт тәри,
Бир аз кечикәндә гыз мәнәббәти.

Мәни бағышлајын, инчимәјин сиз,
Дунја белә кәлиб, белә кедәчәк.
Дедијим одур ки, кечикәрсиниз,
Бизим гоншумузда о гарымыштәк.

САҢИЛДӘ ДҮШҮНЧӘЛӘР

Сачыма дән дүшүр, үрәјимә хал,
Өмрүм јоллар кими узаныб кедир.
Бир әлимдә кәдәр, бириндә вүсал,
Көрәсэн таләјин мәгсәди нәдир?
Өмрүм јоллар кими узаныб кедир.

Нечә гәрибәдир өмрүн јоллары,
Онун каһ дағы вар, каһ дәрәси вар.
Бир шаир көзүлә сејр един бары,
Һәјатын нә көзәл мәнзәрәси вар.
Онун каһ дағы вар, каһ дәрәси вар.

Бу узун јоллары аддымлајыб мән,
Кечдикчә бахырам һәр барлы баға.
Барсыз сөјүдләр дә хәчаләтиндән,
Башыны әјибдир ана торпаға.
Кечдикчә бахырам һәр барлы баға.

Бу ахшам јолуму салдым саһилдән,
Нәдәнсә сулар лал, саһилләр лалды.
Бир гуру салам да чыхмады дилдән,
Узатдым әлими узана галды.
Нәдәнсә сулар лал, саһилләр лалды.

Сулар көкләрини јујан чинар да
Әјилиб о бири саһилә сары.
Саһилдән саһилә бојлананлар да
Каһ көкләри тутур, каһ будаглары
Әјилиб о бири саһилә сары.

* * *

Һәҗат әбәдидир, инсан әбәди,
Нә өмрүн сону вар, нә мәһәббәтин,
Демәјин бәс өлүм, арылыг нәди,
О да не'мәтидир бу тәбиәтин.

Өмрүмүз узаныр көрпә сәсиндә,
Биз илин дәјишән фәсилләријик.
Әбәди ишығын јер күрәсиндә,
Ким дејир гаралмыш очаг јеријик.

Бир гызыл зәнчирдир өмрүн илләри,
Күндә бир һәлгәси гырылыб галыр.
Һәҗатда гајдадыр әзәлдән бәри.
Бири доғулмагчүн бири гочалыр.

Јох, јох, әбәдијәт истәмирәм мән,
О барсыз, бәһрәсиз бош хулјалардан.
Јапышыб шәһрәтин әтәкләриндән,
Чылызлыг һеч заман гуртармаз дардан.

Шаирләр јүз иллик өмүр диләмәз,
Онларда о гәдәр һөвсәлә һаны.
О гәмли-гүссәли бир өмрә әвәз,
Арзулар вүсала чатдығы аны.

Санки бир аддымдыр һәр өмрүн јолу
Бир дәфә јанылмаг өмүрлүк бәсдир.
Тәмиз мәһәббәтли, тәмиз дүјғулу
Олмаса бир үрәк, өмүр әбәсдир.

68

ТӘЗАДЛАР

Һардаса бир өмүр јарымчыг галыр,
Һардаса бир өмүр башланыр тәзә.
Һардаса бир ана муштулуг алыр,
Һардаса бир күллә тушланыр бизә.

Һардаса бир булаг һавајы ахыр,
Һардаса биринин јаныр чијәри.
Һардаса бир ана јоллара бахыр,
Һардаса бир оғул гајдыр кери.

Еј көнүл, гәм јемә бу тәзадлардан,
Јалныз бирчә севинч ахтар дүнјада.
Кәдәрә һәр јердә раст кәлир инсан,
Сәадәт һәр јердә тапылмаса да.

Нашүкүр олмајаг кәлин дүнјада,
Һәҗат ики шејдир: зүлмәт вә ишыг.
Кәдәр инсан үчүн ачы олса да,
Јалныз севинч үчүн доғулмамышыг.

Ким дејир бир өмүр инсана азды,
Јох, бу тәбиәтин вердији пајды.
Һәҗат бир бу гәдәр көзәл олмазды,
Инсанлар дүнјада гочалмасајды.

Јох, гисмәт олмајыр һамыја вүсал,
Бәзән човғуну вар хош баһарын да.
Бир гызын үзүндә лазым олан хал,
Битир кәпәнәјин ганадларында.

69

Јох, јох чашдырмасын бу дүнја бизи,
Арзу башга шејдир, јашамаг башга.
Бә'зән кәмиләри удан дәнизи,
Бир чөлүн үстүндә кечир гарышга.

Еј көнүл, гәм јемә бу тәзадлардан,
Јалныз бирчә севинч ахтар дүнјада.
Кәдәрә һәр јердә раст кәлир инсан,
Сәадәт һәр јердә тапылмаса да.

* * *

Көрәсән, һәјатда кәрәксиз нәди?
Зәһәрә мөһтачыг, бала мөһтачыг.
Безәрдик, јахшы ки, дүнја беләди.
Һәмишә биз һалдан һала мөһтачыг.

Һәјат өзү билдијини тутанды.
Јахшылары јаманлара сатанды,
Һансы надан әмәлиндән утанды?
Ағылдан, камалдан кала мөһтачыг.

Амма, инсан оғлу, дүшмә һәвәсдән,
Оху өз нәғмәни сән зилдән, пәсдән,
Јаша, бачардыгча, олма нәфәсдән
Ел кедиб, ел кәлән јола мөһтачыг.

Һәјат бизә вермәз, онун сирриди
Нејчүн һөкм еләјән күндә бириди?
Елә һеј дејирик вар әл кириди,
Һардаса бир гәпник пула мөһтачыг.

НИЗАМИ КЭНЧЭВИНИН ХАТИРЭСИНЭ

*Ким ки, шөһрэт кэсэр, ким ки, ад кэээр,
Бүтүн өмрү боју халга јад кэээр.*

Налал тикэ јејеммэз халга арха чевирэн,
Ја һагдан узаг гачыб, һагг тахтымы девирэн.
Халгына эл узадан һеч вахт галмајыб дарда,
Һеч кэс сээдэт тапмаз өз халгыннан кэнарда.
Экэр торпағын јохса, сэн Вэтэнсиз күләксэн,
Дүнја сэнэ чөһөннэм, сэнсэ дүнјада тэксэн.
Алын тэри төкмэсэн торпаг вермээ барыны,
Сэн онунла достлуг ет, кэсмэз е'тибарыны.
Сэн торпағы тапдасан торпаг дөнүб даш олар,
Өмрүн боју хэчалэт сенинлэ јолдаш олар.
Һэр зербэнин әкси вар, һэр хејирхаһ ишин дэ,
Исан хејри јашатсын кэрэк һэр вәрдишиндэ.
Нэ гэдэр камил олсан әглин илэ өјүнмэ,
Ағыллыја чаваб вер, наданлар сөјсэ, динмэ.
Мөһәббәтин одунда бир буз кими әримэ,
Ағзына даш бассалар һагг сөзүндән киримэ.
Һүзурунда аә даныш һәмишә агилләрин,
Һарам тикэ кэсмэсин, тәмиз олсун әлләрин.
Чалыш нәфсин тох олсун, амма вәзифән олсун,
Һәр сөзүн елә севинч, дүшмәнә кәфән олсун.

МӘСЛӘК ДУШМӘНИМӘ

Мән дүнјанын һэр үзүнү көрмүшәм,
Хејир үзү, шәр үзүнү көрмүшәм,
Шешли-јекли зәр үзүнү көрмүшәм,
Нә еһмалча јапышырсан голумдан?
Артыг кечди, чыхаммарам јолумдан.

Мәнә бәлли өз јолум, өз мәнзилим,
Билирәм ки, нәдир бәним, ја зилим,
Истәмирәм јад көлкәдә әзилим,
Валлаһ, даһа һеч горхмурам өлүмдән,
Артыг кечди, чыхаммарам јолумдан.

Дејирләр ки, полад сынар, әјилмәз,
Јахшы киши сөз көтүрмәз, сөјүлмәз,
Исинмәсә дәмир һеч вахт дөјүлмәз,
Гәзәбләнсәм од пүскүрәр күлүмдән,
Артыг кечди, чыхаммарам јолумдан.

Мән бишмишәм зәһмәтимин тәриндә,
Көзүм јохду һеч кишинин јериндә,
Вахт кәләчәк, сән күнләрин бириндә,
Әлләрини үзәчәксән әлимдән,
Кет, јахшы јол, чыхаммарам јолумдан.

Мәсләкин гул кими бәзәјәр сәни,
Тәзә тапсан, сојунарсан көһнәни,
Мәнсәб үчүн сән милләти, Вәтәни,
Јери дүшсә асдырарсан дилиндән,
Кет, јахшы јол, чыхаммарам јолумдан

БАБАМЫН НӘСИҤӘТИ

Бирисинин ағлы јохду, тахты вар,
Бирисинин дашдан кечән бахты вар.
Чох да јанма әлләриндән чыхды вар,
Чохдан өлүб сән көрдүјүн бабалар,
Даһа демә, ким газанар, ким јејәр?

Вар сәнинди, демә «аға» варыды,
«Ағалар» көһнәнин тамаһкарыды,
Көзләмә ки, бәлкә бәхтин сарыды,
Буғда әкдин, чувалында дарыды,
Билирсәнми, ким газанар, ким јејәр?

Ағлы олмаз вар далынча гачанын,
Фикри һача, кетдији јол һачанын,
Шөһрәт үчүн көј үзүндә учанын,
Де ки, гарын үчүн чыхмасын чанын,
Билирсәнми, ким газанар, ким јејәр?

Сән еј һалал адам, һалал чөрәкли,
Сән еј ачыг әлли, ачыг үрәкли,
Ај Вәтән севкили, Вәтән дирәкли,
Ај башы бәлалы, әли күрәкли,
Билирсәнми, ким газанар, ким јејәр?

Һәјат дәннз, өмүр бизә бир ада.
Туфан гопар, гәрг оларыг дәрјада.
Сән гулаг ас, һәм һөкмә, һәм фәрјада,
Нә билирсән ону елә дүнјада,
Сорушма ки, ким газанар, ким јејәр.

СӘМӘД, АЈ СӘМӘД!

Бу торпаг, бу дијар сәни андыгча,
Руһлар тәзәләнир, Сәмәд, ај Сәмәд!
Һәр көнүл ше'ринлә ишыгландыгча,
Гәлбә нур әләнир, Сәмәд, ај Сәмәд!

Јахшы дејибсән ки, өлмәз јарадан,
Бу торпаг адыны унутмур бир ан,
Ше'рдән, сәнәтдән сөз дүшән заман,
Халгымыз дилләнир, Сәмәд, ај Сәмәд!

Һәр халгын дилиндә сәсләндикчә сән,
Севянир, фәхр едир, өјүнүр Вәтән,
Нараһат бир гәлбин дөјүнтүсүндән,
Мин үрәк динчәлир, Сәмәд, ај Сәмәд!

Сәнсиз бир мәчлис дә кечирмәдик биз,
Өзүн уча дағсан, илһамын дәннз,
Бил ки, һәр тојумуз, һәр мә'рәкәмиз,
Ше'ринлә бәзәнир, Сәмәд, ај Сәмәд!

Муғандан кетмәмиш салдығын изләр,
О дағлар, јајлаглар, дәрәләр, дүзләр,
Чејранлар, чүјүрләр јолуну көзләр,
Һәрдән гәһәрләнир, Сәмәд, ај Сәмәд!

Сәнин һүзурунда мәнә сөз демәк...
Бағышла, устадым, әмр етди үрәк,
Алы ше'р-сәнәт зијарәти тәк,
Башына һәрләнир, Сәмәд, ај Сәмәд!

МЭММЭД АРАЗА

Сэндэн утанырам ше'р јазмаға,
Јох, јох, бу е'тираф мәнә ар дејил.
Ахы нә кизләдим, доғрусу, гаға
Сэндән зәиф јазан күнаһкар дејил.

Сән бир дан улдузу, мән карванчыјам,
Сәнәт сабаһыма өмүр чатармы?
Сәнин бир сөзүнтәк көрәсэн бир ан
Јүз ше'рим бир гәлби овундурармы?

Билмәм һардан алдым бу чәсарәти —
Сән дуран зирвәјә кәмәнд атмағы.
Ахы мән нәјләјим, шаир гүдрәти
Севир мејданларда ат ојнатмағы.

Бә'зән исте'дад да доғулур әкиз,
Бөлүнүр икијә бир чан, бир үрәк.
Тәәссүфләр олсун, билмәјирик биз
Дүнјада һансы чох өмүр сүрәчәк.

Бә'зән ики зирвә дајаныр гоша,
Бири јашыл мешә, бири сал гаја.
Кәләнләр, кедәнләр едир тамаша,
Бизим хидмәтимиз будур дүнјада.

БУ СУ БУ АРХА СЫҒМАЗ

Арзулар чох, өмүр аз,
Дөрд фәсилдән бири јаз,
Севкилим, белә олмаз,
Бу су бу арха сығмаз.

Чап атыны дөрднала,
Галма замандан дала,
Унутма ки, сән, бала,
Бу су бу арха сығмаз.

Елә ки, бәхтин динди,
Чағыр, кәлсин, сәнинди,
Гырылар өмрүн бәнди,
Бу су бу арха сығмаз.

Өтүр бир гызын јашы,
Чыхмыр гујудан дашы,
Јағар баһар јағышы,
Бу су бу арха сығмаз.

Бу өмрүн мәнзили дар,
Сачларыма јағыр гар,
Бир күн көзүн суланар,
Бу су бу арха сығмаз.

Доғулмарыг јенидән,
Чох сынама бәхти сән,
Кәл кечәк гыл көрпүдән,
Бу су бу арха сығмаз.

ЈАШАМАГ ИСТӘЈИРӘМ

Јашамаг истәјирәм
 ахан бир булаг кими,
Јашамаг истәјирәм
 күл ачан торпаг кими,
Јашамаг истәјирәм
 јер үзүндә һагг кими.

Көрән һансы јахшыдыр?
Дағ кими уча олмаг,
Јохса дәннзтәк дәрнн,
Бир дә нә фәрғи вар ки,
Үрәјиндә бәшәрин
Јашамаг истәјирәм!

НӘҒМӘЛӘР

Дејирләр нәғмәләр елин севинчи,
Дејирләр һәр халгын галиб сәсидир.
Дејирләр инсанын ана торпаға,
Бөјүк миннәтдарлыг ифадәсидир.

Бир лајлај сәсиндә бөјүмүшүк биз,
Ана сүдү кими мајамыз олуб.
Дөјүш күнләриндә вуран пәнчәмиз,
Алынмаз галамыз, гајамыз олуб.

Бә'зән тәк галанда көнүл һәмдәми,
Бә'зән јол јолдашы, чан сирдашыдыр.
Нәғмә—һәр үрәјин севинчи, гәми,
Ҷаһ көнүл хошлуғу, каһ көз јашыдыр.

Нәғмә бу дүнјанын сәадәт рәмзи,
Нәғмә јер үзүнүн тој либасыдыр.
Дар күндә бәладан горуду бизи,
Мүгәддәс бирлијин симфонјасыдыр.

* * *

Үмидим ишыгтэк дүшдү үстүмө,
Бир нура бојанды арзу јолларым.
Мән фикир дүнјама, фикир јүкүмө,
Вурдум ээка јүкү, галмасын јарым.

Исиндим һәр јердә дост нәфәсинә,
Дүнјада һеч заман јалгыз галмадым.
Агил адамларын дүшдүм бәһсинә,
Өзкә гисмәтинә тамаһ салмадым.

Ағлын, әдаләтин, достлуғун, ешгин,
Билдим ки, сонунчу зирвәси јохду.
Қиши һеч гурбаны олмаз нәфсинин,
Нә јахшы, кәнлүм тох, кәзләрим тохду.

Үмидим торпаға, зәһмәтә бағлы,
Газанчым—елимин мәнәббәтидир.
Кәзирәм дүнјаны әли чырағлы,
Бу ишыг һәјатын әманәтидир.

Қиминсә јолуна мән ишыг салыб,
Қимисә зүлмәтдән чыхармалыјам.
Нурлу арзулардан мән ишыг алыб,
Ишыг сүтуну тәк учалмалыјам.

Инамым әзәлдән бир од, бир ишыг,
Анам одлар јурду зүлмәтә јадды.
Биз зүлмәт гојнунда доғулмамышыг,
Ишыг бизә һәјат, арзу, мурадды.

* * *

Инанма, тәбәссум көрсән үзләрдә,
Хош сөзләр асмасын көзүндән пәрдә,
Инсанлар таныныр хејирдә, шәрдә,
Дүшмәни хејирдә, досту шәрдә сеч.

Инанма һәр әтир кәтирән мәнә,
Бу дәллал дүнјанын вердији бәһә,
Өмрүн күнләрини чәкиб тәнбәһә.
Бирини севинчә, бирин дәрдә сеч.

Јерсиз чошма, јерсиз динмә, гајнама,
Сәбирсизлик чат салыбды ајнама,
Һәр мәчлисдә, һәр һаваја ојнама
Өз сәсинә, өз нәғмәнә пәрдә сеч.

* * *

Бир будағам, өз көкүм вар, барым вар,
Өз көлкәм битдижим торпаға дүшдү.
Ағач көлкәсини көкүнә салар.
Амма күн әжилди, узаға дүшдү.

Вә'дә чатды будағымдан дүшдү бар,
Шадлығыма севиндиләр адамлар,
Башга иди, гәлбимдәки арзулар,
Амма өз јолундан ғыраға дүшдү.

Ачылды үзүмә бағлы гапылар,
Аһ, бу өмрүн-күнүн һөвсәләси дар,
Нејләјим, башыма вахтсыз јағды гар,
Нејиф, һәр икиси бир чаға дүшдү.

Тәбиәт дә әтир вермир һәр күлә,
Нә дејирәм, јатмыш бәхтим, мүркүлә,
Бир күн кәләр, даш атарлар бүлбүлә,
Дејәрләр будагдан будаға дүшдү.

Ода бәндмиш Алы, мәним севинчим,
Варым-јохум, һәр не'әтим, һәр инчим,
Өмрүмдәки ахырынчым, биринчим,
О да өз әлимдә очаға дүшдү.

* * *

Бу торпаға дән сәпмәсэн
Зәһмәтиндән бар көзләмә.
Сән булудсуз, чәнсиз дағын,
Һавасындан гар көзләмә.

Мирас галыб аталардан:
Достун дүшсә гуртар дардан,
Өзүн дүшсән е'тибардан,
Мәндән е'тибар көзләмә.

Арзулар чох, өмүр ғыса,
Бир күн тоја, бир күн јаса,
Тәлејинә јазылмаса,
Өмрүндә баһар көзләмә.

Торпағадәк әжил мәрдә,
Бу адәтди кишиләрдә,
Гартал учан зирвәләрдә,
Гарға, гузғун, сар көзләмә.

МОНОЛОГ

Дајанмыш үз-үзә Хејир илә Шәр,
Дүшмән чәбһәләрә бөлүнмүш бәшәр.
Буму инсанлығын сон ағибәти?
Кәрәк мәһв еләсин ишыг зүлмәти?
Јох-јох, фәлакәтдир бу инсанлыға,
Неј нифрәт етсәк дә биз гаранлыға,
Нејәтын әбәди ганунлары вар,

Җенә күнәш доғар, дүшәр ахшамлар.
Һәҗат өз юлуну дәҗишмәз гәти,
Јашадар ишығы, гара зүлмәти.
Јакин бу һикмәти анламаз бәшәр,
Дајанар үз-үзә Хејир илә Шәр.
Инсан аллаһлыға чан атар гәти,
Газанмаг истәјәр әбәдијјәти.
Ағыл узандыгча өмүр гысалыр,
Идрак вүчудума үшүтмә салыр.
Дөнүб өз-өзүмә верирәм суал.
«Галиб кәләчәкми чаһанда камал?»
Чеврилиб бахырам кечдијим јола,
Кәдәрә, севинчә, гәмә, вүсала.
Бир дә кәләчәјә—о көзәл күнә,
Ишыға гәрг олмуш чаһан мүлкүнә.
О күндә көрдүкчә өз тимсалымы,
Мән өз мәсләкими, өз вүсалымы,
Нечә горумушам, нечә алмышам,
Мән нечә дүнјада галиб олмушам.
Мән нечә горудум бәшәријјәти,
Нечә галиб кәлди ағлын гүдрәти.
Ешит, инсан оғлу, сәсими динлә,
Бу чәтин сынагда бу күн сәнинлә,
Галиб кәлмәлијик чаһанда шәрә,
Сәадәт вермәкчүн бүтүн бәшәрә.
Силаһсыз дөјүшә кетмәлијик биз,
Бизим мәсләкимиз вә әгидәмиз,
Галиб кәлмәлидир јер күрәсиндә.
Һаггын, әдаләтин тәнтәнәсиндә,
Бәшәрлә јенидән көрүшмәлијик,
Биз галиб кәлмәли, јүксәлмәлијик.

Маләдән гәјри...

*МЭН ӨЛСЭМ ГЭБРИМИН ҮСТҮНЭ АНЧАГ,
БАШГА КҮЛ ГОЛМАЛЫН ЛАЛЭДЭН ГЕЛРИ,
ГОЛ ОНУ СИНЭМДЭ БИТИРСИН ТОРПАГ,
ЭЗЭЛДЭН СИНЭМДИР ЛАЛЭНИН ЈЕРИ.*

ЈУХУЛАРЫМ ЧИН ОЛАЈДЫ

Бөхтим көјөрчин олајды,
Олајды, сөнчүн олајды.
Анам бир елчин олајды,
Јухуларым чин олајды.

Гара гашда гара сүрмөн,
Ал јанагда дум ағ тирмән,
Чан евиндә бир сән, бир мән,
Јухуларым чин олајды.

Көрдүм бир гызыл ләјәндә,
Зүлфүн мәни салыб бәндә,
Әлим әлинә дәјәндә,
Јухуларым чин олајды.

Ешит мәни, ај ағ күнлү,
Севда дәрдли, севки үнлү.
Дејирәм хош тој-дүјүнлү,
Јухуларым чин олајды.

Сөзүн чичәк балы кими,
Үзүн Лалә халы кими,
Каш мәним дә Алы кими,
Јухуларым чин олајды.

Дәрдиндән шикәст олдуғум,
Аһ чәкиб аһәст олдуғум,
Гучағында мәст олдуғум,
Јухуларым чин олајды.

РУҲУНДАҶАМ, ЧАНЫНДАҶАМ

Күлүм, өмүр вәфасызды,
Сорушмур бу кәлин, гызды,
Тәрәддүдләр мә'насызды,
Нә гәдәр ки, янындајам,
Руһундајам, чанындајам.

Гур мәнимчүн бој кәрдәни,
Јетиб сүнбүл дүшәр дәни,
Һүзуруна гачыр мәни,
Нә гәдәр ки, янындајам,
Руһундајам, чанындајам.

Сачларына сығал чәким,
Тәр додара, тәр бал чәким,
Әзабындан вүсал чәким,
Нә гәдәр ки, янындајам,
Руһундајам, чанындајам.

Бу бәхт мәним, бу јар мәним,
Балы даман бу нар мәним,
Кетмә, гәлбим сынар мәним,
Нә гәдәр ки, янындајам,
Руһундајам, чанындајам.

ДӘРМӘСӘМ ӨЛЛӘМ

Гарачаоғлана

Кәзиб гарыш-гарыш Ана Вәтәни,
Көрүб дағ дөшүндә думаны-чәни,
Бу јашыл чәмәндән халлы Јаләни,
Дәрсәм өлдүрәрләр, дәрмәсәм өлләм.

Ешги илә гәлбимә ган сыза-сыза,
Ахыр ки, гәлбими ачдым «гансыза»,
Валлаһ, үрәјими бу көзәл гызә,
Версәм өлдүрәрләр, вермәсәм өлләм.

Халы гәрибсәјиб чәнәси үстә,
Инчидир—мирвари дәнәси үстә,
Аловлу синәми синәси үстә,
Сәрсәм өлдүрәрләр, сәрмәсәм өлләм.

Өмрүмү һәсрәтдә кечирдим јары,
Быр күн рәһм еләсин Алыја бары,
Ширәси көјнәјә төкүлән нары,
Көрсәм өлдүрәрләр, көрмәсәм өлләм.
Дәрсәм өлдүрәрләр, дәрмәсәм өлләм.

ЛАЛЭДЭН ГЕЈРИ...

Мэн өлсэм гэбримин үстүнэ анчаг,
Башга күл гојмајын Лалэдэн гејри.
Гој ону синэмдэ битирсин торпаг,
Эзэлдэн синэмдир Лалэнин јери.

Гој јансын эбэди бир мэш'эл кими,
Гаранлыг гэбрими ишыгландырсын.
Тэбиэт үстүмдэ бир һејкэл кими,
Бир лалэ рэнкиндэ чыраг јандырсын.

Өмрүмэ нур сачан сөнмэз ишығын,
Јох, јох, демэмишэм һеч кэсэ һэлэ.
Мэним һэјатымын, ал бајрағымын,
Ана торпағымын рэнкидир Лалэ.

Көр нэдир јашајан о мүгэддэсдэ,
Бир дунја севинчдир, бир дунја кэдэр.
Намэ'лум эскэрин мэзары үстэ,
Лалэлэр өмрүнү јашамыр һэдэр.

Шаир дэ јурдунун бир эскэридир,
Јарымчыг өмрүмү Лалэ јашатсын.
О, синэм үстүндэ күллэ јеридир,
Ганымы бу ана торпаға гатсын.

Битсин дағ дөшүндэ, булаг башында
О, ана Вэтэнин шөһрэт, шаныды.
Десинлэр јурдумун һэр гарышында
Бу шаир ганыды, эскэр ганыды.

Одур гэлбимдэки од да, очаг да,
Демэ Лалэ јаныр ади шам кими.
Көјэрир һэр баһар ана торпагда,
Накам өмүрлэрэ еһтирам кими.

Мэн өлсэм гэбримин үстүнэ анчаг
Башга күл гојмајын Лалэдэн гејри.
Гој ону синэмдэ битирсин торпаг,
Эзэлдэн синэмдир Лалэнин јери.

ЛАЛӘМИН

Мөним Лаләм неч Лаләјә бәнзәмир,
Ал јанағы гара халды Лаләмин.
Әзәл күндән бу дүнјада гисмәти,
Бир көзәллик, бир камалды Лаләмин.

Јар јолунда јарпаг кими әсәнди,
Бахма бир аз инчијәнди, күсәнди.
Наданлары гылынч кими кәсәнди,
Гананлара сөзү балды Лаләмин.

Көрүшүнә күл-чичәклә кәлдијим,
Бу дәрд мәни јандырмасын, кәл, дејим.
Чавабыны тәкчә мәним билдијим,
Һәр бахышы мин суалды Лаләмин.

СЕВКИ ҺАГДЫ ДҮНЈАДА

Ај севкилим, ујма вара, дөвләтә,
Дүнја малы галачагды дүнјада.
Ким ујарса мәнәһбәтә, һөрмәтә,
Валлаһ, хошбәхт олачагды дүнјада.

Сөзүн кечсин јадын једди гатындан,
Хәбәрдар ол, дост дејәнин затындан,
Һәјат өзү бир күн бизи атындан,
Гамчылајыб салачагды дүнјада.

Мәнәһбәтлә гәлбимиз нур сачага,
Кәдәр, гүссә өмрүмүздән гачага,
Көр дүнјада нечә күлләр ачага,
Нечә күлләр солачагды дүнјада.

Јад сөзүнә нә фикир вер, нә инан,
Өмүр боју гәлбиндәки ода јан,
Бу наданлар һара кетсән, һәр заман,
Зурнасыны чалачагды дүнјада.

Билирсән ки, гәлбим сәнсиз јарады,
Дәрдләрин дә бәлкә мәнә јарады,
Дүшә билмәз јар дилиндән јар ады
Ешг сәнмәјән бир очагды дүнјада.

Мән нејләјим көзләрини гыјды јар,
Чәкдијим аһ, бир дәлисов гыјды, јар,
Мән чаң дедим, чаныма да гыјды јар
Һәр шеј јалан, севки һагды дүнјада.

Наз едән јар, дәрдин чөкән Алыды,
Ал јанағы ал күлләрин алыды,
Үзүндәки бәлкә лалә халыды.
Бәлкә өзү алјанагды дүнјада.

ҮРӘК ФАТЕҢИ

Мәним үмидләрим, арзуларым сән,
Мәним јазым да сән, гышым да сәнсән,
Сәндән нә кизләдим, билмәк истәсән,
Мәним үрәјимдә, башымда сәнсән.

Мәнимчүн һәјатын бүтүн варлығы,
Бүтүн көзәлләрин көзәли сәнсән.
Сәнсән ал күнәшин сөнмәз ишығы,
Сонсуз мәһәббәтин әзәли сәнсән.

Сәнсән евимдәки алышан чыраг,
Бир бешик башында лајла чалан да.
О ширин нәғмәләр јазылан вараг
Илһамтәк гәлбимә ахыб долан да.

Ешг олсун, ешг олсун Азәрбајчана,
Буну мән демирәм заман дејибди.
Ешг олсун, еј белә гыз доған ана,
О, шаир гәлбини фәтһ еләјибди.

БИРЧӨ СӨНДҮРМӨ

Истәдим аҗрылам сәнинлә бир аз,
Јаманча горхурсан бу аҗрылыгдан.
Һәр өмүр кәдәрсиз, гүссәсиз олмаз,
Нә дә хошбәхт олмаз гәлби гырыгдан .

Сәнин эдаларын гәлбими гырыр,
Јох, јох, гүруруму сындыра билмәз.
Сәнә баханлары үзүн јандырыр,
Үрәјин һеч кәси јандыра билмәз.

Гој олсун сон сөһбәт, сонунчу көрүш,
Гој мәни дүнјада тале гојсун төк.
Дүшәндә тахтдан дүш, вәзифәдән дүш,
Дәһшәтдир инсанын көзүндән дүшмәк.

Јох, јох, бачармырам, бачармырам мән,
Анчаг өмүр сүрмәк әләнчәләрдә.
Јапшыб гадынын әтәкләриндән,
Чохдур бу дүнјада сүрүнәнләр дә.

Мән галсам һәсрәтин дар кәмәндедә,
Сәнин тәрәвәтин битиб түкәнмәз.
Кәрәк јанылмасын инсан зәндиндә
Көнүл сәхавәти шадлыг кәтирмәз.

Анчаг јандыр мәни, анчаг јах мәни,
Һәмишә нәјәсә тамарзы галым.
Истәсән кабабтәк шишә тах мәни
Бирчә ки сөндүрмә, ај гадан алым.

ӨМҮР-КҮН ЈОЛДАШЫМА

Дејирсән көзүмүн азалыб нуру,
Кәл сәнә көзүмүн нуруну верим.
Көр кәзәр Алынын сынмаз гүруру,
Гәлбимин одуну, горуну верим.

Аман чәрраһ, ал бычағы кәс мәни.
Солмасын үзүндә халы Лаләнин.
Тәбиәт јарадыб иејчүн бәс мәни,
Гурбаны дејилми Алы Лаләнин.

Тоғрулумун үрәјинә дүшәр хал,
Дүнја дөнәр мәнә зүлмәт зиндана.
Өвладчүн дүнјада ән бөјүк вүсал,
Өзүн билирсән ки, анадыр, ана.

Ана мүркүләјир бешик башында,
Ата бу гајғыдан бир аз узагды.
Мәним Тоғрул балам көрпә јашында,
Ана һәнириндә гызычагачды.

Ана зәһмәтинин гәдри-гијмәти,
Күнәшин өзүдүр, һәјатын өзү.
Одур бу дүнјанын әбәдијјәти,
Бәшәрин һәјата ачылан көзү.

Нә дәрдим, гој һәсрәт галым ишыға,
Мәним арзум будур, истәјим будур,
Тоғрулун тојунда бир ан бахмаға,
Лаләнин көзүндән чәкилмәсин нур.

ДҮШДҮ

Гаргал ганадланыб галхды зирвэжэ,
Бэс нијэ зирвэдэн шэлалэ дүшдү?
Елэ бил тэбиэт мәст олуб дејэ,
Элиндэн меј долу нијалэ дүшдү.

Күл үстэ шеһэ бах, пучур-пучурду,
Билмирәм көз јашы, јохса да нурду,
Эзэлдэн чәниәтди бу Одлар јурду,
Көзүм көрүнмәмиш чәлала дүшдү.

Бүлбүл чәһ-чәһ вурду, чејран мәләди,
Торпағын шә'нинә көј нур әләди,
Шанр көзәлликдән доја билмәди,
Хәјалдан ајрылыб хәјала дүшдү.

Сәмада күн доғду, торпаг буғланды,
Елэ бил чәмәндә чилчыраг јанды,
Булагдан гајыдан бир гыз бојланды,
Мәним гисмәтимә бу Лалә дүшдү.

ОҒЛУМ ТОҒРУЛА

Мән пәрли-будаглы палыд олмушам,
Оғлум, елә ол ки, кол демәсинләр.
Өз көкүм үстүндә, өзүм бөјүдүм,
Мәнә көлә дејиб, гул демәсинләр.

Һәр гәмдән учалтма һеч вахт нәләни,
Гору намусуну, гору аиләни,
Мән өлсәм, сынмаға гојма Лаләни
Она әрсиз дејиб, дул демәсинләр.

Әјри бахма һәр гыза, һәр гадына,
Һај дејәндә достлар јетсин дадына,
Сәнин шәрәфинә, сәнин адына,
Бир чибә сығышан пул демәсинләр.

Кәсмә чөрәјини гәдирбилмәзин,
Әјилмә, торпаға дәјмәсин дизин,
Дәрдини данышма, јан һәзин-һәзин,
Ајаглар алтында чул демәсинләр.

Таны торпағыны елини таны,
Ана вәтәнини, дилини таны,
Башына тач елә Азәрбајҗаны,
Киминсә әсири ол демәсинләр.

Бу ел мәсәлидир: Јүз өлчүб бир бич.
Је өз чөрәјини өз сујуну ич,
Кечәндә, ај Тоғрул, елә јердән кеч,
Кечилиб кетдијин јол демәсинләр,

Јүксәл зәһмәтинлә, амала јетиш,
Алы, арзу едир, вүсала јетиш,
Сән елә зирвэжэ, камала јетиш,
Сәнә надан дејиб, кал демәсинләр.

* * *

Көзөл, сәнин үрәјиндә көјнәјән
Бир һәсрәтин һәниртиси Алыды.
Тәләјини саггыз кими чејнәјән
Бу бәхтин јахшысы-писи Алыды.

Мәһәббәтди—нә алынмаз, сатылмаз,
Алмазды—әримәз, гызыл гатылмаз,
Көнүл оғурлуғу әлдә тутулмаз,
Билирәм, бу гәлбин бәси Алыды.

Мәһәббәти таңры вермәз һәр кәсә,
Һагг пак гала, шәр башыны шәр кәсә,
Хејир үчүн үмид етмә бир кәсә,
Һаггып, әдаләтин сәси Алыды.

Ешг дејилән бир гранит гајады,
Сынмаз, әјилмәзди, пакды, һәјады,
Илаһи көзәллик һәддән зијады,
Зинәтин гызылы, миси Алыды.

ЧЕҢИЗ

Ешитдим, чер-чеһиз топлајыр анан,
Өзүн сорушарсан нәјә кәрәкдир.
Мәним јохсул евим дүнјада инан,
Сәнин нәфәсинлә исинәчәкдир.

Мән бир јетим идим, кимсәсиз јетим,
Инди кечән күнләр мәнә хәјалды.
Әлимдән бир дәфә тутмады һеч ким,
Фәләјин пислији өзүнә галды.

Мән өз дырнағларым, өз әлләримлә,
Кәһ палтар газандым, чөрәк газандым,
Бә'зән дә говрулуб алын тәримлә.
Үмид чырағынын одуна јандым.

Бә'зән аталылар хор бахды мәнә,
Јох-јох, мән онлардан һеч инчимәдим.
Гәлбимин күчүнә инаныб јенә,
Кәләчәк күнләрә үмид бәсләдим.

Дүшүндүм, кимләрсә јыхылса галхар,
Мәнә бүдрәмәк дә олмаз һәјатда.
Онларын дүнјада әл тутаны вар.
Мәним үмидим дә јетимдир һәтта.

Тој күнү кејәрсән, һәр нә истәсән,
Истәсән көһнәни көзәјиб кәтир.
Јалһыз бир мәһәббәт чеһизинлә сән,
Тәкчә үрәјини бәзәјиб кәтир.

ГОШМА

Дедим, ај гыз, кэл көнлүмү ачым мән,
Мәнсиз кэдәр олуб, гэм олачагсан.
Бездирмә ки, баш көтүрүб гачым мән,
Һәмишә көзләри нәм олачагсан.

Өмүр кечир, јаш көзләмир, јаша бах,
Башын үстә фырланан о даша бах,
Өлүм—һәјат дајаныбды гоша, бах,
Чох да энлә галхма, бәм олачагсан.

Дедим дәрја кими дәрин олмадым,
Мән алышдым, јандым, сәрин олмадым.
Сән Лејли олмадын, Ширин олмадын,
Ахы индән сонра ким олачагсан?

Чох өјүнмә сән Алыны сарыјыб,
Эда илә дөрд јаныны дарыјыб,
Унутма ки, бу һиккәдән гарыјыб,
Сән дә бу торпаға јем олачагсан.

ҺӘЈАТЫМ, ВАРЛЫҒЫМ

Сән мәним јолумсан—өмүрлүк јолум,
Сән мәним севинчим, сәәдәтимсән.
Мән сәнә нә дејим, ај гурбан олум,
Һәјатым, варлығым, мәһәббәтимсән.

Сән мәним чијнимә гонан көјәрчин,
Сән мәним бағымда ачан чичәксән.
Күн кечир, ај кечир билмирәм нејчин,
Өз көнүл дүнјанда һәлә дә тәксән.

Сәнсән вараг-вараг јаздығым китаб—
О сәнсиз чәкдијим әзабым, аһым.
Руһума дад верән бөјүк изтираб,
Мүгәддәс мә'бәдим, зијарәткаһым.

Сәнсән көј гуршағы, дағ шәләләси,
Бүлбүлүн јандыраң, јахан сәси дә.
Сәнсән көј үзүндә ајын һаләси,
Бир гәлбигырығын пәрванәси дә.

Сән гаја үстүндә битән бир чичәк,
Сән зүлмәт кечәдә парлајан ајсан,
Сәнсән ал сәһәрдә күнәш кими тәк,
Демирәм һуријә, пәријә тајсан,
Сән зүлмәт кечәдә парлајан ајсан,

АЈ ЕЛ ГЫЗЛАРЫ

Гарагаш, гаракөз, алјанаг олаи,
Сизэ гурбан олум, ај ел гызлары.
Гэлбимэ нур сачан бир чыраг олан,
Үзэ гурбан олум, ај ел гызлары.

Һәр сөзү-сөһбәти бир шәрбәт олан,
Вары һөрмәт олан, мәнһәббәт олан
Севкиси түкәнмәз сәадәт олан
Гыза гурбан олум, ај ел гызлары.

Јар мәнән күсәли аз галыр илә,
Өмрүмүн карваны јетир мәнзилә.
Сиз дејин, гој версин бир өпүш илә
Чәза, гурбан олум, ај ел гызлары.

Дүнән тојда көрдүм о назлы јары,
Көзәлләрди дөрд јанынын һасары,
Чаваб көндәрмәди, көндәрсин бары
Гәза, гурбан олум, ај ел гызлары.

Дедим: Бир чох ојна—«јох»—деди мәнә,
Она чох јалвардым, чох деди мәнә.
Саз дилә кәләндә—«бах»—деди мәнә,
Саза гурбан олум, ај ел гызлары.

Билмирәм бу дәрди сөјләјим кимә,
Отуруб мин назла көнүл тәхтимә,
Тале о дилбәри мәним бәхтимә
Јаза, гурбан олум, ај ел гызлары.

Бир заман сөз верди—«сәнинәм»—дејә
Инди интизарда гојубду нијә?
Оғул истәјир ки, бу наз-гәмзәјә
Дәзә, гурбан олум, ај ел гызлары.

БИЗ ЈАШАМАЛЫЈЫГ

*Мәнһәббәт әбәди бир еһтијачдыр.
С. Вурғун.*

Һәр күн јахындакы гәбирстанлыға,
Бир кәлин кәләрди әлиндә чичәк.
Мә'сум көрпәсинин тутуб әлиндән
Мави көзләриндән јаш әләјәрәк.

Һәр күн јахындакы гәбирстанлыға,
Бир чаван кәләрди әлиндә чичәк.
Мә'сум көрпәсинин тутуб әлиндән
Гәлбиндә һычгырыб инилдәјәрәк.

(Охучум, гој чыхым бир һашијәјә
Талејин һөкмүнү дәјишмәк чәтин.
Биз илк мәнһәббәтә садигик дејә
Гырырыг белини сон мәнһәббәтин.

Дејирик: Гәм көрдүк—көрмәјәк бир дә,
Биз ки, ајрылыға јахшы һалыјыг.
Јох, јох! Илк мәнһәббәт өлдүјү јердә,
Биз сон мәнһәббәтлә јашамалыјыг).

Бир көрпә сарылыб өз атасына
Мәзарын үстүндә—Ана!—дејирди.
Бир көрпә сарылыб өз анасына
—Ата, Ата!—дејиб инилдәјирди.

Ушаглар аглајыб элдэн дүшэндә,
Онлар бир-биринә јахынлашырды.
Бу мә'сум көрпәләр һәр көрүшэндә,
Кәдәр көзләриндән узаглашырды.

Көрпәләр о гәдәр меһр салды ки,
Һәр күн аҗрыланда көзләри долду.
Аһ, бу көјдәндүшмә бир вүсалды ки,
Онлар бир-биринин һәмдәми олду.

Гәлбинә од дүшдү бөјүкләрин дә
Мә'сум көрпәләрин тәбәссүмүндән.
Бир севинч көјәрди кәдәр јериндә,
Кәдәр карваныны чәкди о күндән.

(Охучум, гој чыхым бир һашијә
Таләјин һәкмүнү дәјишмәк чәтин.
Биз илк мәһәббәтә садигик дејә
Гырырыг белини сон мәһәббәтин.

Дејирик: Гәм көрдүк—көрмәјәк бир дә
Биз ки, аҗрылыға јахшы һалыјыг.
Јох, јох! Илк мәһәббәт өлдүјү јердә
Биз сон мәһәббәтлә јашамалыјыг!).

ИКИ ЕҢТИЈАЧ

Мән сәнә олмадым чейиз килими,
Ајағын алтына салынмамышам.
Јахандан асылмыш медалјон кими,
Қиминсә пулујла алынмамышам.

Дөјдү гапынызы чиби долулар,
Мәнимсә үрәјим долудур, долу.
Нә сәнә вермәјә башга шејим вар.
Нә дә хәрчләмәјә атамын пулу.

Елә зәнн етмә ки, бир вахт әјилләм,
Еһтијач әјмәјир мәрд инсанлары.
Мән сәнин дилини бағлаја билләм,
Бағлаја билмәрәм ресторанылары.

Дејән, баханлардан сән утанырдын,
Бир тијә плашда кәлмишдим гарда.
Нејләјим, сән исә хумарланырдын,
Харичдән кәтрилмиш дублјонкаларда.

Демирәм, зәнкинлик бир гәбаһәтдир,
«Варлыға нә дарлыг» дејиб аталар.
Сәнин кәздирдијин сахта шәһрәтдир,
Мәнимсә башга бир зәнкинлијим вар.

Истәдин мәчлисдә, мә'рәкәләрдә,
Сәнин шәрәфинә сағлыг дејилсини.
Сахта тәбәссүмләр олдугу јердә,
Гаршында мүгәвва башлар әјилсини.

Элвида, инчимэ мөндөн, эзизим,
Говушмаг бизимлә видалашыбды.
Сәнин гәлбин кими јолумуз бизим,
Јакшы ки, кәнчликдә һачалашыбды.

Инди ки, кедирсән уғурлар ола,
Унутма гәлби вар пула мөһтачын.
Мән инди билдим ки, мөним гызыла,
Сәнин инсанлыға вар еһтијачын.

ДЕДИН, УНУТ МӘНИ

Дедин, унут мәни, дедим ки, нечә,
Сусдун, гајтармадын сән чавабыны.
Көрдүм ки, чәкирсән мәнсиз, кизличә,
Бу үлви севкинин изтирабыны.

Бүллур јанағында ики дамла јаш,
Ики һәсрәт кими әсди, титрәди.
Сәндән бирчә күнлүк ајрылардым каш,
Сән дә биләјдин ки, ајрылыг нәди.

Јолуну көзләдим јол ајрычында,
Сәнә кәтирдим чичәкләр солду.
Севән үрәјимин севки тачында,
Сәнин үмидләрин бир бәзәк олду.

Сәнә үрәјими ачандан бәри,
Нә көзлә дејибсән, нә кет дејибсән.
Севән үрәјимин әсиб телләри,
Гәлбимә тохунмаг истәмәјибсән.

Диндирсәм динәрсән, диндирмәсәм јох,
Доғрусу, горхурам бир сөз демәкдән.
Һәр сөзүн синәмә атылан бир ох,
Хәчаләт чәкирәм «аһ» еләмәкдән.

СЭН НА ӨЈҮН

Сән на өјүн, ким дејөчөк көзөлсөн,
Сәнин бир истәкли жарын олмаса.
Ким кәләчөк, сығыначаг кәлкәнә,
Өкәр будағында барын олмаса.

Ағыл гојан јүкү һеч бир даш әјмәз,
Инсаны дәрд әјәр, валлаһ, јаш әјмәз.
Бүтүн ели кәзсән, бир кәс баш әјмәз,
Намусун, гејрәтин, арын олмаса.

Кимин ки башында ағ јөлләр әсәр,
Намы үз дөндәриб саламын кәсәр,
Ас өзүнү, сөзүм будур мүхтәсәр;
Ел јанында е'тибарын олмаса.

СОНУНЧУ КӨРҮШ

Бу күн көрүшүрүк сонунчу дәфә,
Мәним сон севинчим, сон кәдәримди.
Бу сон еһтирама, бу сон шәрәфә,
Гарышан көз јашым, үмидләримди.

Нејләјим, ағырдыр бу дәрд, бу дүјүн,
Јох, јох, үрәјимдир сәнин сон јерин.
Һәјата нифрәти башлајыр о күн,
Гәлбиндә мәнәббәт түкәнәнләринн.

Тәрәвәт көзләмә гопан чичәкдән,
Көрүрәм, дәрилмиш чичәк кимисән.
Голларым үстүндә кәл чырпынма сән,
Бир хәнчәр санчылмыш үрәк кимисән.

Ашиг өләр көз јашыны ахытмаз,
Нәдир сәнә көз јашынын көмәји.
Јалварсан да кечән күнләр гајытмаз,
Сән билмәдин өмүр гәдри билмәји.

Кет кими истәсән сал кәмәндиңә,
Мән исә јувасы учмуш бир гушам.
Истәсәм бир будаг сечәрәм јенә,
Јувалар гурмагчүн мән доғулмушам.

ЈОЛУНУ КЭСЭН ДЕЈИЛЭМ

Мән ки, гисмәтимдән күсән дејиләм,
Истәсән кәс мәни, истәсән јандыр.
Кедирсән; јолуну кәсән дејиләм,
Нә мәним јолумда дуруб дајандыр.

Зәни ет ки, дүнјада мән олмамышам,
Гәбул ет тәләјин «сәхавәтини».
Елә бил аһамдан доғулмамышам,
Вер јад бахышлара мәнәббәтини.

Бизи ајрмады нә бир јад әли,
Нә бир јад гызынын дүшдүм торуна.
Дағылыр севкисиз гәлбин тәмәли,
Јаныр гәм көзүнә, һичран горуна.

Көгүрмә даш олуб дүшсәм јолуна,
Қимсә сапандына гојуб атачаг.
Бир зәнчир оларам сәнин голуна
Өмүрлүк гыфылы ачылмаз анчаг.

НӘ ӘЛ ЧӘҚДИН, НӘ АТДЫН

Јенә көрүшүмүз јетишди сона,
Јенә свимизә гајыдырам тәк,
Јенә хәјалларым кирир мин дона
Тутулмуш гуш кими чырпыныр үрәк.

Билмирәм нечәнчи көрүшүмүздү,
Бәлкә көрүшүрүк сонунчу дәфә.
Тәлә өмрүмүзә инчиләр дүздү,
Сәнинлә јетишдим бу сон шәрәфә.

Нә мәнән әл чәқдин, нә мәни атдын,
Нә мәни гәлбинтәк бәлә билмәдин.
Нә мәнән ајрылыб вүсала чатдын,
Нә мәнсиз бир дәфә күлә билмәдин.

Ешитдим гәлбиндән гопан һарајы,
Көзләрин ахтарды, арады мәни.
Төкмәзләр тәләјин вердији пајы,
Бәс нијә кизләтдин гәлбин дејәни?!

БАЛДАН ШИРИН

Сөзү балдан ширин, зөһөрдөн ачы,
Мәнә зүлм ејләјән, наз едән жарым.
Гәлбимин севинчи, башымын тачы,
Боранлы өмрүмү јаз едән жарым.

Бир бахар—өмрүмә өмүр чаланар,
Бир бахар—үрәјим алышар, јанар.
Каһ да чејран кими дуруб салланар,
Виранә көнлүмү саз едән жарым.

Өзү бир лаләди, алды јанағы,
Гара көзләритәк халды јанағы,
Мәни бөлалара салды јанағы,
Түкәнмәз дәрди ми аз едән жарым.

Јандырсан, мин дөфә сөнәрми Алы.
Бү ешг зирвәсиндән енәрми Алы.
Өләр, һеч сөзүндән дөнәрми Алы,
Мөндән килеј едән, сөз едән жарым.

НӘ ФАЈДА

Елә јандырмысан күлә дөнмүшәм,
Сән мәни одлара салсан, нә фајда.
Од үчүн кәлибсән, даһа сөнмүшәм,
Кедирсән өзүн бил, галсан нә фајда.

Дәрдин мәни үздү, бездим әлиндән,
Дүнјаны сәрасәр кәздим әлиндән,
Сәнә зөһәр дамды илан дилиндән,
Шәкәрсән нә фајда, балсан нә фајда,

Сачыма дән дүшдү, үрәјимә хал,
Өмүр чох тәләсди, кечикди вүсал,
Даһа демирәм ки, кәл көнлүмү ал,
Алмасан нә фајда, алсан нә фајда.

Ағла индән сонра, ағла Алыны,
Јандыр Кәрәм кими, дағла Алыны.
Бир гара шал кими бағла Алыны,
Даһа әри өлмүш дулсан нә фајда.

Хэли бир ачмага хечир көнлүмдөн

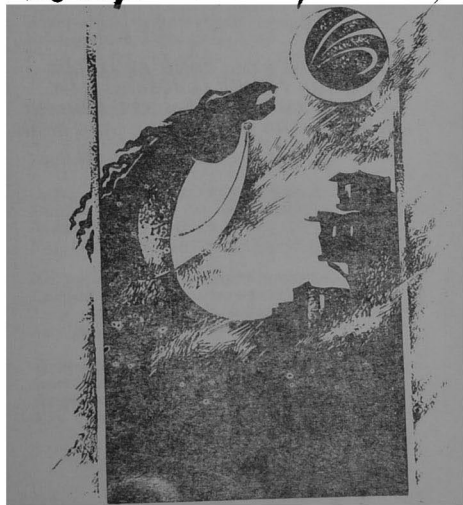
У М И Д

Чавабсыз мектублар гајыдыр дала,
Эзилиб-бүзүлүр хэчалэтиндэн.
Пэнчэрэм өнүндэ далыб хэјала,
Сэнин кэлишини көзлэјирэм мэн.

Арабир саһилэ чыхырам мэн дэ,
Далғалар јенэ дэ ашыб-дашырлар.
Мэни јалгыз көрүб, сэнсиз көрөндө,
Лэпэлэр сакитчэ пычылдашырлар.

Көврэлир булудлар башымын үстө
Ағлајыб көзүнүн нуруну төкүр,
Севкилим, јаш кэлир јашымын үстө
Башыма ағ донлу бир думан чөкүр.

Елчилэр пешиман гајыдыр сиздэн,
Солур сэнин үчүн дәрдијим чичэк,
Ајағым кэсилиб һәјэтиниздэн,
Амма үмидләрим кэсилмәјечэк.

*ӨЛҮМ ПӘНЧЭРЭМИ ДӨЈДУ БУ АХШАМ,
БАШЫМЫН ҮСТҮНДЭ ӨЛЭЗИДИ ШАМ.
ИСТЭДИМ СӨЈЛӨЈӨМ: ЭЛВИДА, ДҮНЈАМ!
АНАМ «ДАЈАН!» ДЕДИ, ЕЛ «ДАЈАН!» ДЕДИ.*

ҲИМН

Вэтэн мүлкү мөһвәриндән тәрпәнир,
Бу гүдрәтә баш әмәјә көј енир.
Күлли бәшәр, бир ағыздан сәсләнир,
Улу Һөрмүз, бу руһлары ојандыр.

Бу торпағын һәр икиди мин әрди,
Тәләјимиз, гисмәтимиз һүнәрди,
Јер үзүнә күнәш доғур, сәһәрди,
Улу Һөрмүз, бу руһлары ојандыр.

Одлар јурду һағг јолундан дөнмәсин,
Галхан бајрағ гој бир даһа енмәсин,
Азадлығын ал күнәши сөнмәсин,
Улу Һөрмүз, бу руһлары ојандыр.

Көј курлајыб, илдырымлар чаханда,
Сәбрим долуб, гылынч гындан чыханда,
Јағы дүшмән јурдума кәч баханда,
Улу Һөрмүз, бу руһлары ојандыр.

Дүнјамыза мүгәддәслик дајағды,
Һағгын дәржаһында өлчүлән һағды,
Азәрбајҗан торпағында сынағды,
Улу Һөрмүз, бу руһлары ојандыр.

АЈАГ САХЛА

Ајаг сахла бәшәр оғлу, верәк әл-әлә,
Көрүрсән ки, гаршымызда гара туфан вар.
Дүнјамызын сүканыны тутанлар һәлә,
Бир-бирилә нә дил тапыб, нә дә етибар.

Әсәбләр дә бир сии кими чәкилиб тарым,
Дүнја долуб бир шар кими бир ијнәјә бәнд,
Гөј дүнјаја һасар чәксии саф дужуларым,
Барыт кими алышмасын доғулдуғум кәнд.

Агибәти бизә бәлли чаһанкирләрини,
Ишыг һеч вахт әјилмәјиб гара зүлмәтә.
Улдузлары сөнмәјибдир улу көјләрини,
Инанмышыг биз варлыға, әбәдијјәтә.

Бир көрнәнин башы үстә јапан чырағы,
Һеч бир зүлмәт, һеч бир туфан сөндүрә билмәз.
Башым үстә далғаланап о ал бајрағы,
Јер үзүнүн аллаһлары ендирә билмәз.

Кешиндә биз дурмушуг ана торпағын,
Силаһымыз—әгидәмиз, амалымыздыр.
Евимиздә һеј сөнмәјән исти очағын,
Һәрарәти—нијјәтимиз, камалымыздыр.

Оғлум-гызым јашајачаг о көзәл күндә,
Демәјин ки, о көзәл күн биздән узагдыр.
Әзәл-ахыр Тәбризин дә башы үстүндә,
Милләтимин азад һимни чалыначагдыр.

* * *

Һәлә бу дүнјанын дәрдрәри бөјүк,
Һәлә шаирләрин дәрди бөјүкдү.
Дүнјанын чининдә ағылсызлар јүк,
Ағыллы башлар да дүнјаја јүкдү.

Даш атдым гујуја, галды дәриндә,
Чыхарда билмәјир мин ағыллы баш.
Мәним сәфәр јолум Худафәриндә.
Дүнјанын сону тәк гуртарыр, гардаш.

Бәлкә бу дүнјамыз бурдан башланыр?
Дүнјанын ағырлыг мәркәзи—Араз.
Јерин чөвһәри тәк алышыб-јаныр,
Дүнјамыз од тугар, тохунмаг олмаз.

Өлмәк өлмәкдирсә, хырылдамаг нә?
Одданмы горхачаг Одлар торпағы.
Көјләрдән од јагсын Вәтән мүлкүнә,
Тапдаг едәчәксә јадлар торпағы.

ИЛЛЭРИН АСТАНАСЫ

Бирилэ көрүшүб саламлашырам,
Өмрүмэ бир јени нөвраг кәтирир.
Бирилэ эбәди видалашырам,
Гәлбимдә бир јени хатирә битир:

Көрәсән, һардадыр өмрүн карваны,
Бешиқдән узағам, јохса мәзардан.
Бу ахшам илләрин говушан аны,
Бир мүждә кәтирир кәлән баһардан.

Беләчә говушур, ајрылыр, илләр,
Инсанлар говушуб ајрылан кими.
Ғылынчтәк ғынындан сыйрылыр илләр,
Кимә галибијјәт, кимә ган кими.

Мәнсә инанырам, мәним торпағым,
Кәлән баһарда да күл ачачагдыр.
Өтән ил доғулан өмүр нөврағым,
Кәлән тәзә илдә дил ачачагдыр.

Мән ки, инанмырам өмрүн сонуна,
Һәјат эбәдидир, инсан эбәди.
Тәзә ил бүрүнүр тәзә донуна
Эзәлдән варлығын һөкмү беләди.

НӘ ДӘРДИМ

Долу чиб—горхудур, ач гарын—бәлә,
Әгидәм—араја чәкилмиш чәпәр.
Өмүр-күн ахыра јетир аз гала,
Ғәлә мән дөзүрәм чанымда тәпәр.

Јахшы ки, галмајыб тәрәддүдләрим,
Бир гарын чөрәјә сатылмамышам,
Әкдијим торпағы суварыб тәрим,
Ајағлар алтына атылмамышам.

Јахшы нәјим варса, сәнинди Вәтән!
Пис дә өзүмүндүр, нејләјим буна.
Ағлым нечәдирсә, еләчәјәм мән,
Ғылынчы гојарлар чыхдығы ғына.

Мәндән бөјүк шаир олмаса нә гәм,
Бачаррам от бичиб, тахыл әкмәји,
Кәрәксә сипәрә чевриләр синәм.
Бачаррам сәрһәддә кешик чәкмәји.

Бирчә тәсәллим вар мәним һәјатда,
Шаир олмасам да севәчәк Вәтән.
Мәним дә пајым вар бу тој-бүсәтда.
Әлимдә габар, тәк бөјүмүшәм мән,

Бир дә нә фәрги вар: ја чох, ја да аз,
Нә гәдәр јашасам јох шикајәтим,

Мин ил јашасам да көзләрим дојмаз,
Каш бирчә әсрлик ола гисмәтим.

Мән ки доғулмадым јығам дөвләт-вар,
Еһ, һәрә бир шејдә көрүр ләззәти.
Кимијә әлиндә дүјүнлү габар.
Кимијә дүнјанын гуру шөһрәти.

Јашамаг!.. Сән демә, башга шејмиш бу,
Инди дәрк едирәм јашамаг нәјмиш.
О, идрак гушунун учуб гондуғу.
Ағлын әл чатмајан зирвәсиндәјмиш.

О да ки, һәр кәсин өзүнә бәлли,
Һәр кәс зирвәсини чох саныр уча.
На бәрк тут, онсуз да ја јүз, ја әлли,
Һеч кәс гала билмәз көзү дојунча.

ӘБӘДИ МҮБАРИЗӘ

Өмүр кечиб кедир бахмырыг дала,
Арзулар далынча һеј гачырыг биз
Бир дә көрүрсән ки, чатыб вүсала.
Башга бир арзуја дил ачырыг биз.

Нә гәдәр хош кечсә һәр бир анымыз,
Буну өмүр үчүн зирвә санмырыг.
Мин ил јашамаға вар күманымыз,
Өмрүн сон күнүнә биз инанмырыг.

Өмрүмүз узаныр көрпә сәсиндә,
Кәдәр гочалыг тәк бүкүр белини.
Түкәнмәз бир ешгин тәнтәнәсиндә,
Бу дүнја бәркидир өз тәмәлини.

Верир өз һөкмүнү һејир дә, шәр дә,
Ишыг да, зүлмәт дә кәрәкдир бизә.
Ајрылыр чәһәләр, әгидәләр дә,
Башланыр әбәди бир мүбаризә.

Башланыр әбәди бир һәјат јолу,
Онун сону ишыг, әзәли ишыг.
Бу дүнја улудур, инсанлар улу,
Биз ки, кәлди-кәдәр јаранмамышыг.

ГЭРЭНФИЛ ЈАҒЫШЫ

Бу көјләр дөзмәди инсан аһына,
Баханда көзләрим ган күнаһына,
Бу вәтән дедијим һагг дәркахына,
Гәрәнфил јағышы јағыр, илаһи.

Бу мәрмәр дөшәнмиш нәр синәсинә,
Синәми бу нәрин сәр синәсинә,
Булудлар чатмајан дағ зирвәсинә,
Гәрәнфил јағышы јағыр, илаһи.

Бу дүнја тәрпәнир гәм тәмәлиндән,
Гәлбимә од дүшүр алов дилиндән,
Аһ чәкән ананын әсән әлиндән,
Гәрәнфил јағышы јағыр, илаһи.

Учан бир мәләјин ләләјинә дә,
Од сачан бу топун лүләјинә дә,
Јетим бир көрпәнин бәләјинә дә,
Гәрәнфил јағышы јағыр, илаһи.

Титрәјир әлләрим тохунсун күлә,
Әләннир көзүмдән гәм килә-кплә,
Бәлкә шәһидләрин руһудур белә,
Гәрәнфил јағышы јағыр, илаһи.

Өзүн тәсәлли вер, өзүн, ај ана,
Күнаһсыз шәһидләр буланды гана,

Мә'бәдим, бешијим Азәрбајчана,
Гәрәнфил јағышы јағыр, илаһи.

Јох, бу кәдәрин дә чатачаг сону,
Донмуш үрәкләрин ачылыр дону,
Оддан горумагчүн Одлар јурдуну,
Гәрәнфил јағышы јағыр, илаһи.

Јох, бу кәдәр дејил, јох, бу һүнәрди,
Кедән дә, галан да оғулду, әрди,
Милләгим сындырыб тапдады дәрди,
Гәрәнфил јағышы јағыр, илаһи.

Бу Одлар јурдунда гәм сындырмаға,
Бу ахан ганлары дајандырмаға,
Бу јатмыш руһлары ојандырмаға,
Гәрәнфил јағышы јағыр, илаһи.

Демә Вәтән батды оғул ганына,
Әһсән бу торпағын бу үсјанына,
Мүгәддәс Шәһидләр хијабанына,
Гәрәнфил јағышы јағыр, илаһи.

Оддан јараныбды Одлар дијары,
Арзулар үрәкдә галмасын бары,
Мүгәддәс торпагдан кәл бу руһлары
Чағыр дәркахына, чағыр, илаһи,
Гәрәнфил јағышы јағыр, илаһи.

ШӘҢИДЛӘР

Көз јашындан еһсан уммаз шәһидләр,
Оғул кедәр, вәтән галар, ел галар.
Ағламајын, ағламајын, икидләр,
Намәрд кими дәрд вәтәни балталар.

Дүнјанын ән бөјүк мө'чүзәсидир,
Бу улу торпағын мүгәддәслији.
Инсанын әбәди абидәсидир,
Мүгәддәс билдији, вәтән билдији.

Вәтән торпағыдыр һаггын дәрқаһы,
Вәтәнсиз руһлар да дүшәр дидәркин.
Аллаһ гарғышыдыр шәһидин аһы,
Торпағы сатаны тутачаг бир күн.

Әкәр шәһид варса, демәк вәтән вар,
Шәһидләр дүнјада ән бөјүк һагдыр.
Өлүмдән горхмајын, сиз еј оғулар,
Руһлар бу торпағы горујачагдыр.

Тој күнү бу руһа анд ичән бир гыз,
Елә шәһидләрин дедији һагды.
Мүгәддәс торпаға тапшырдығымыз
Бир ана бәтниндән доғулачагды.

Нә јахшы дүнјада мүгәддәс вәтән,
Нә јахшы мүгәддәс анд јеримиз вар.
Јох, јох, ачымырам бу өлүмә мән,
Намуслу оғулар шәһид доғулар.

ДӘЛИ БИР АҒЛАМАГ КЕЧИР КӨНЛҮМДӘН

Бахырам дүнјанын бу кәрдишинә,
Дәли бир ағламаг кечир көнлүмдән.
Фәләк рәвач верди намәрд ишинә,
Дәли бир ағламаг кечир көнлүмдән.

Торпагда һаггы вар ахан ганын да,
Бир нәрин голлары дүшүб јанында,
Мүгәддәс Шәһидләр хијабанында,
Дәли бир ағламаг кечир көнлүмдән.

Јанмадым өмрүмдән кечән илләрә,
Бахыб мөзарымда солан күлләрә,
Сөјкәјиб үзүмү гәрәнфилләрә,
Дәли бир ағламаг кечир көнлүмдән.

Дүнјанын сүкуту бу даш гәфәсдә,
Көксүмдә гөвр едиб һычгыран сәс дә,
Тој либасы кејмиш бу гәбрин үстә,
Дәли бир ағламаг кечир көнлүмдән.

Мә'насы бир имиш тојун, јасын да,
Бу гара зүлмәтин, ағ либасын да,
Дуруб һагг евинин астанасында,
Дәли бир ағламаг кечир көнлүмдән.

Бу гәлбим овунмаз сыныг саз кими,
Дәрд дә күлә-күлә кәлди јаз кими,
Аллаһа, таңрыја е'тираз кими,
Дәли бир ағламаг кечир көнлүмдән.

Бу ганлар төкүлдү бу торпаг үчүн,
Чармыха чөкилди Алы һагг үчүн,
Бу гэмдән силкиниб јашамаг үчүн,
Дәли бир агламаг кечир көнлүмдән.

АҒ ЛӘКӘЛӘР

Дејирләр тарихин ағ ләкәләри,
Халгын талејинә дағ ләкәләри.
Шаир, кәл овчуна јығ ләкәләри,
Дүшүн бу торпагын агибәтнини,
Бу халгын, очагын агибәтнини.

Биз нијә әл чалдыг һејдәр бабаја,
О һүнәр бабаја, зәфәр бабаја.
Кан Хејир дејирик, кан Шәр бабаја,
Илаһи, бу бизик, биз дејиликми?
Гәлби даш, үрәји буз дејиликми?

Сән, еј миллиәтинә аталыг едән,
Тахтдан дүшән кими «зналалыг» едән.
Јетим бир көрпәјә аналыг едән,
Бағышлар һәр шеји өз зәһмәтинә,
Халгына, руһуна, мәнәббәтинә.

Һеч кәс чөлә атмыр дәлисини дә,
Әрәбләр Өмәри, Әдисини дә,
Руслар «Библија»ны гызыл синидә
Мин илдир әлиндән гојмајыр јерә,
Аллаһы дилиндән гојмајыр јерә.

Биз дүнән ағ олдуг аллаһымыза,
Арха да чевирдмк өз шаһымыза.
Бизим бу кечилмәз күнаһымыза,
Тарих гурачагды мәнкәмәсини,
Аллаһ да кәсмәјиб һаггын сәсини.

Бир дэвэ жүкүндөн бир үскүк олду,
Биз гыл көрпүлөрдө ағыр жүк олду.
Биз мүгөддөс олду, биз бөжүк олду.
Биз гылынч да чалдыг өз-өзүмүзө,
Биз күл дө үфүрдүк өз көзүмүзө.

Дөжүшдө Бабэки элсиз гојдуг Биз,
Нәсимини дири-дири сојдуг Биз,
Чалдыранда гандан ичдик, дојдуг **Биз**
Ајырдыг Бакыны Тәбриздән, Аллаһ,
Бир сән үз дөндөрмө, сән биздән, **Аллаһ.**

Нејдәр баба, дағ чајлары дашанда,
Карванымыз дэвэ јолдан ашанда.
Вахт олуб ки, пејғәмбәрләр чашанда,
Халг јанылыб аллаһына чашмајыб,
Нә јахшы ки, өз һәддини ашмајыб.

Нејдәр баба, гојма мәни чашмаға,
Кәләнә эл чалмаға, кедәнә данышмаға,
Тахтдан дүшән кәсләрә «Гаравәлли» гошмаға
Адәт едән милләтин агибәти зүлүмдү.
Ағлы олан кәсләрә бу, шәрәфсиз өлүмдү.

Нејдәр баба, аталар кечәнә күзәшт дејиб,
Бирчә һарам тикәјә ган гусулан тешт дејиб.
Аллаһ мәним јурдума әбәди беһишт дејиб.
Чағыр Дәдәм Горгуду, гој бу халгы данласын,
Аллаһыны танысын, варлығыны анласын.

* * *

Тале өз һөкмүнү вериб эзәлдән,
Су кими дурулуб буланыр бәхтим.
Чалышыб, чарпышыб дүшүрәм әлдән,
Нијә мәнән узаг доланыр бәхтим.

Һәр ишм хејирдир, әмәлим—хејир,
Мајам хејир олуб, тәмәлим—хејир,
Әгидәм, мәсләким, камалым—хејир,
Жејиб бәднийјәтә чаланыр бәхтим.

Адам вар ки, бөһтан, јалан дејәнди,
Кендә кәзиб, орталыгда јејәнди,
Зәһмәт чәкдим, барсыз ағач бәјәнди,
Қор олмуш көз кими суланыр бәхтим.

Дөнә-дөнә сынамышам бәхtimi,
Чох тикмишәм, учурмушам тәхtimi,
Дәрјада гәрг олан бир кәми кими
Сылдырым саһилә јан алыр бәхтим.

ДЕМИРЭМ ЈУВАСЫЗ ГУШАМ

Демирэм дүнјада јувасыз гушам,
Мәним Вәтәним вар, ев-ешијим вар.
Нә дә ки, кимсәсиз доғулмамышам,
Хош ана ләлалы бир бешијим вар.

Сән, еј бу дүнјадан дәрдли, килејли,
Зәһмәти күлмәјән, күлмәз дүнјада.
«Өлүм сәнкәриндә јашамағ мејли»
Олаплар һеч заман өлмәз дүнјада.

Һеч вахт ғынамырам мән дүшмәними,
Чүнки әгидәмиз барышмаз гәти.
Горуја билмәсәм өз Вәтәними,
Ким мәнә бәхш едәр әбәдијјәти.

Вәтән—инсан үчүн әбәдијјәтдир,
Мән кимә кәрәјәм ахы Вәтәнсиз.
Вәтән—түкәнмәјән бир ше'ријјәтдир,
Нә мән Вәтәнсизәм, нә Вәтән мәнсиз.

* * *

Өлүм пәнчәрәми дөјдү бу ахшам,
Башымын үстүндә өләзиди шам,
Истәдим сөјләјәм: Әлвида, дүнјам.
Анам «Дајан!» деди, ел «Дајан!» деди.

Һәлә Вәтән үчүн күлләр әкмәмиш,
Елимә, обама зәһмәт чәкмәмиш,
Нә билим, гисмәтим бәлкә беләјмиш,
Төкүлдү көзүмдән сел, «Дајан!» деди.

Синәмдә Тәбризин гәми, һәсрәти,
Бу Одлар јурдунун гәдим чәннәти,
Торпағымын парчаланмыш милләти,
Өлмәк һәлә тездир, бил, «Дајан!» деди.

Демирэм ки, бу дүнјаны тутуб гал,
Өз зирвәнә учуб јүксәл, а гартал,
Зәһмәт чәкиб, сач ағардыб камын ал,
Өләндә вахтында өл, «Дајан!» деди.

МЭЛЭМЭ, ЧЕЈРАН, МЭЛЭМЭ

Көнлүм Кэрэм кими јанды,
Мэлэмэ, чејран, мэлэмэ.
Лалэнин дэ бағры ганды,
Мэлэмэ, чејран, мэлэмэ.

Нијэ дүшдүн дилэ-дишэ,
Јалғызлыгды—сәнэ пешэ.
Залым овчу чэкэр шишэ,
Мэлэмэ, чејран, мэлэмэ.

Бу јерләрди илк ојлағым,
Күл-чичэкди солум-сағым.
Јада дүшдү кәнчлик чағым,
Мэлэмэ, чејран, мэлэмэ.

Кечди өмрүмүн илләри,
Гој мән дәрим бу күлләри,
Һүркүдәрсән бүлбүлләри,
Мэлэмэ, чејран, мэлэмэ.

Аһын дөнәр ағ булуда,
Јашылбашлар батыр суда,
Көврәлдәрсән Вурғуну да,
Мэлэмэ, чејран, мэлэмэ.

Бу нәғмәни јаза-јаза,
Өмрүм чатар-чатмаз јаза.
Көнүл евим дөндү буза,
Мэлэмэ, чејран, мэлэмэ.

Белә дејир дәрдли јар да,
Пычылдашан булаглар да,
Вурғун кәзәи талаларда,
Мэлэмэ, чејран, мэлэмэ.

Дамчылынын башы үстә,
Гызлар кәлиб дәстә-дәстә,
Кет бириндән көнүл истә,
Мэлэмэ, чејран, мэлэмэ.

Алы һәсрәт Јаләсинә,
Ал јанағын һаләсинә,
Бахыб онун һаләсинә,
Мэлэмэ, чејран, мэлэмэ.

ДАҒЛАР МӘНСИЗ ДАРЫХАР

Мән кедәрәм дағлар мәнсиз дарыхар,
Буз булаглар чағлар, мәнсиз дарыхар,
Мәнним Лаләм ағлар, мәнсиз дарыхар,
Јох, кетмәрәм, мәнсиз галмаз бу дағлар
Һеч думансыз, чәнсиз галмаз бу дағлар.

Јува гураһ гарталлары зирвәдә,
Буз бағлајар јаған гары зирвәдә,
Гәбир газын мәнә, бары, зирвәдә,
Јох, кетмәрәм, дағлар мәнсиз дарыхар,
Һеч думансыз, чәнсиз галмаз бу дағлар.

Гој мән өпүм торпағыны, дашыны,
Көј булудлар һәрдән төксүн јашыны,
Овсунлајыб мәнним көнүл гушуму,
Јох, кетмәрәм, мәнсиз галмаз бу дағлар,
Һеч думансыз, чәнсиз галмаз бу дағлар.

Сызга булаг һәзин-һәзин сызлајар,
Дәли чобан дөш кабабы дузлајар,
Пајыз дүшәр, шәләләләр бузлајар,
Мән кетмәрәм, мәнсиз галмаз бу дағлар,
Һеч думансыз, чәнсиз галмаз бу дағлар.

Долајларда елләр көрүб изими,
Мән торпаға гојмамышам дизими,
Демәмишәм һәлә ахыр сөзүмү,
Мән кетмәрәм, мәнсиз галмаз бу дағлар,
Һеч думансыз, чәнсиз галмаз бу дағлар.

Өмүр көчүм көј чәмәндә дајанар,
Пајыз дүшәр, гәбрим үстә јағар гар,
Мәзарымда лалә битәр һәр баһар,
Јох, кетмәрәм, дағлар мәнсиз дарыхар,
Буз булаглар чағлар мәнсиз дарыхар.

БУ ДҮНЈАДА

Өмүр кечир, карван жолум гысалыр,
Гочалырам, гылынчымы пас алыр.
Инсан нә кам алыр, нә гисас алыр,
Бу гоча дүнјада, улу дүнјада.

Бири жежиб көлкөликдә јатанды,
Бириси гәпијә күллә атанды,
Бүтүн хејирләрә шәр неј тутанды,
Бу гоча дүнјада, улу дүнјада.

Бу һәјатын ат ишләмәз јолу вар,
Баш гарышар, бир күн јағыш, бир күн гар,
Өмрүм-күнүм тел-тел олуб даранар,
Бу гоча дүнјада, улу дүнјада.

Эзәл күндән хејирлә шәр әкизди,
Онун бири кечә, бири күндүздү,
Дүнја дүзәлмәди, дәрд мәни үздү,
Бу гоча дүнјада, улу дүнјада.

Чох јанмарыг һәр фәсилә, һәр илә,
Өмүр гују, сују чыхар пәр илә,
Хәбәрсиз, әтәрсиз јетәр мәнзилә,
Бу гоча дүнјада, улу дүнјада.

Алы, көчсән, изин галса јахшыды,
Јан Вәтәнчүн, көзүн галса јахшыды,
Һеч дојмајыб, көзүн галса јахшыды,
Бу гоча дүнјада, улу дүнјада.

* * *

Эзәлдән бу дүнја белә гурулуб,
Доғар Ана кими, бөјүдәр бизи.
Хејир ортаг олуб, шәр ортаг олуб,
Каһ севинч гаршылар, каһ кәдәр бизи.

Нә зүлмәт әримәз, нә сәнмәз очаг,
Севинч гучаг-гучаг, гәм гучаг-гучаг,
Сәнә дејирәм ки, ај Ана торпаг,
Өзүн јетирибсән, өзүн дәр бизи.

Биринин јасыдыр, биринин тоју,
Севинч ахтарырыг биз өмүр боју,
Дүнја дәјирмандыр, гурумаз сују,
Елә һеј кәтирәр, үјүдәр бизи,

ДҮНЈАНЫН ГИСМЭТИ

Өмүр битәр, јол гуртармаз, јаз, Алы!
Нагг жазыбсан, гөлөм тутуб јазалы,
Бу дүнјанын гыш кәфәни, јаз алы,
Кедәнә дә, галана да гисмәтди.

Ким јарадыб, ким учурар бу дағы?
Бу дүнјанын әбәдијјәт очагы,
Тапданмајан азад Вәтән торпагы,
Кедәнә дә, галана да гисмәтди.

Бу дүнја бу көјдән асылы бир шар,
Руһлар чандан чыхыб һарада јашар,
Наггын дәркаһы вар, тәрәзиси вар,
Кедәнә дә, галана да гисмәтди.

Бу дүнјада өмүр бәслә, өлүм әк,
Әфсанәди гәдәрдән чох истәмәк,
Әзәл-ахыр дүнјасыны дәјишмәк,
Кедәнә дә, галана да гисмәтди.

Ким сахлајар, дағ жыхылыб учарса,
Гыфыллар бағланмаз тале ачарса,
Дүнја варса, һәјат варса, руһ варса,
Кедәнә дә, галана да гисмәтди.

Јетишди Алыја вәһдән бир сәда,
Дүнја јанар, унудулсам дүнјада,
Сәчдә един бу паклыға, бу ада,
Кедәнә дә, галана да гисмәтди.

Өлүмлү-итимли, әзәли-сону билимәјән дүнјанын
нечә дәһшәтли ишләкләри, нечә мүшкүл дүјүнләри вар-
мыш, Илаһи. Ана торпагдан борч етдијимиз өмүр пајы
нә гәдәр әзаб-әзијјәтләрә, чәтинликләрә туш олармыш.
Өзүмүздән хәбәрсиз-әтәрсиз мәнзил башына тәләсән
карван јолумузда нәләр көзләјирмиш бизләри, нәләр...
Алы рәһмәтлик демшикән:

*Бу һәјатын ат ишләмәз јолу вар,
Баш гарышар; бир күн јағыш, бир күн гар.
Өмрүм-күнүм тел-тел олуб даранар,
Бу гоча дүнјада, улу дүнјада.*

*Беш илә јахындыр ки, Одлар јүрдунун башы үзәриндә
гара јелләр әсир. Елә о гара јелләр 1991-чи илин 20 но-
јабр күнүндә халгымызын бир дәстә сечмә оғуллары-
ны «гара чајнағларына» алыб апарды. Башыбәзалы
Гарабағ торпағында хәјанәткар ермәни гонишуларымы-
зын төрәтдији чинајәт тарихә гара һәрфләрлә һәкк олу-
ду. Неч чүр инана билмирәм ки, о дәһшәтли фәциһини
күнәһсыз гурбанлары арасында бачарығлы тележурна-
лист, исте'дадлы гәләм саһиби, хејирхаһ вә сәмими дост
Алы Мустафајевин дә ады вар.*

*Университетин журналистика факултәсиндә, ејни
ихтисас групунда тәһсил алмышдығ. Садәлији, тәвазә-
карлығы, сәмимијјәти, һәјат тәчрүбәси вә билији илә
чохларымыздан сечилрди Алы. Әсл кәнд чаванларына
мәхсус тәмиз гәлби, мәрданәлији варды. Касыб тәләбә-
ләрин сијаһысыны тутсајдылар, бәлкә дә, лап әввәлдә
онун адыны јазардылар. Анчағ бир дәфә дә олсун күзә-
ранындан шикајәтләндијини, сызылдадығыны көрмәши-
дик. Өзүнәмәхсус вүғарла кәзәр, ширин зарафатларын-
дан, шух атмачаларындан галмазды.*

Алы барэдэ хатирэ сөjlэмэк һәм хошдур, һәм дэ олдуҗа чэтин. Хошдур она көрэ ки, жүзлэрлэ досту-танышы кими мән дэ өjүнүр, фәхр едирдим онунла. Гоj һеч кэс инчимәсин, мәнэ елэ кэлирди ки, кечмиш тэләбә jол-дашларым арасында тәкчә Алы һәjатда эсл јерини тапыбдыр. Чэтиндир она көрэ ки, мән һеч чүр бу ачы һәги-гәтлэ барыша билмирәм: Алы арамьзда jохдур даһа. Көрәсэн, нэ иди онун кунаны?! Чәкдији зәһмәтин барыны тәзә-тәзә дәрмәjә башлајырды, ахы. Илләр боју интизардан сонра тәзәчә алдығы мәнзилиндә дојунча данышыб-күләмшиди һеч. Севимли Лаләсини, үч оғул баласыны тәзәчә алдығы «Жигули»синә эjlәшдириб Газаға—доғма ата јурдуна, анасынын көрүшүнә кетмәjә мачал тапмамышды һеч...

Эзиз вә истәкли охучу!

Әлинә алыб аста-аста вәрәгләдијин бу гара чилдли көврәк китабча доғма Вәтәни, доғулуб боја-баша чатдығы торпағы, мәнсуб олдуғу милләти бүтүн варлығы илэ севән, тәәссүф ки, дүнјасыны вахтсыз дәјишмиш бир кәнчин гојуб кетдији јадикардыр. Әслиндә, јахшы таныјырсан ону. Алы Мустафајев мави экранда дәнә-дәнә гонаг кәлибди сәнә. Јахын һәмсөһбәтин олуб, севинчини, кәдәрини јары бөлүб сәнинлә. Гарабағ дәрдимиздән, торпағларымыза ермәни тәчавүзүндән јана-јана сөз ачыбды... Зәррәчә шүбһә етмирәм ки, о тәәссүбкеш, гејрәтли тележурналистә үрәјиндә мин дәфә «Әһсэн», «Һалал олсун!» дејибсэн, ондун Шәһидләр хијабанындакы мазары башында хәјала далыб, гәһәрини күчлэ боғубсан...

Гәм јемә, истәкли сојдашым. Будур, хәјанәткар өлүмүн ачығына шәһид гардашын јенә гонаг кәлибди сәнә. Бу күнә кими ону тележурналист кими таныјыр, хатырлајырдынса, бундан сонра көзәл бир шаир кими дэ таныјачаг, хатырлајачагсан. Јахшы эзизлә бу китабы, бир дәфә jох, дәнә-дәнә оху һәр бир мисраны. Өзүн көрәчәк-

сән ки, Алы Мустафајев, доғрудан да, бөјүк севки вә мәнәббәтә лајиг оғулардандыр. Әкәр белә олмасәјди шаир гәлбли журналист достум өз сағлығындача нараһат үрәк чырпынтысы илэ јазмазды:

Дојунча данышыб күлэ билмәсәм,
Јашармыш бир көзү силә билмәсәм,
Өләндә кишитәк өлә билмәсәм,
Горхурам бу дүнја унуда мәни.

Гојмасам өмрүмдә даш үстүнә даш,
Бу елләр архамча ахытмаса јаш,
Сәндән нә кизләдим, горхурам, гардаш,
Горхурам бу дүнја унуда мәни.

Алы, гардашым, сән елэ бир өмүр јашадын ки, сәннин адын илләр, гәринәләр боју хатырланачаг, нечә-нечә нәслә эсл өрнәк олачагдыр. Сәни унутмаг олармы һеч?! Дүнја јанар, унудулсан дүнјада.

Мирзә ЈУСИФӨФЛҮ.

КИТАБЫН ИЧИНДӘКИЛӘР

Алы дүнјасы (Өн сөз) 5

ЧАН, АЈ АНА ВӘТӘН, АДЫНА ГУРБАН

Азәрбајчан, Азәрбајчан	15
Ана торпағым	16
Дајан, еј өмүр, дајан	17
Сәндән узаг дүшүб гәрибсәмишәм	19
Анама мәктүб	20
Оғлум Тоғрула	22
А кәндим	23
Дағларын	24
Тут ағачы	25
Дејилми?	26
Тәртәрин килеји	27
Пајыз	28
Дағлар	29
Лөвһәләр	30
Һејрәт	31
Мәни саламлады	32
Гобустан	33
Мајасында һарам тикә оланын	34

ӨМҮР НӘ ШИРИНДИР

Сән бир нәғмәјә дөндүн	37
Көрүш јери	38

Өмүр нә шириндир, ај мәни дујан	39
Телли саз	40
Горхурам бу дүнја унуда мәни	41
Өмүр түкәнмәјән булаг дејил ки	42
Биз заманы көзләмирик	43
Һәјат беләдир	44
Јашамағы бачар	45
Евдә ишыг олсун	46
Мәһәббәт зирвәси	47
Өмүр чөзәләнәр бир јумаг кими	48
Мән әскәр кедирәм	49
Һәјат биздән сорушмаз	50
«Јаныг Кәрәми»	51
Гардашсыз гызлара	52
Үрәјим јабаны бир күл дејил	53
Ешг бағында күл олмушам	54
Мәни	55
Алы зирвәси	56

ДҮШҮНЧӘЛӘР, ДУЈУНЛӘР

Дәрдли ананын дәрдн	59
Нәјим чатмыр?	60
Әскәр анасы	61
Дүшүнчәләр	62
Һәсрәтим	63
Чөрәк	64
Көзләјин, кечикмәјин	65
Саһилдә дүшүнчәләр	67
Һәјат әбәдидир, инсан әбәди	68
Тәзадлар	69
Көрәсэн, һәјатда кәрәксиз нәди?	71
Низами Кәнчәвинин хатирәсинә	72
Мәсләк дүшмәнинмә	73
Бабамын нәсинһәти	74
Сәмәд, ај Сәмәд!	75
Мәммәд Араза	76
Бу су бу арха сығмаз	77
Јашамаг истәјирәм	78
Нәғмәләр	79
Үмидим ишыгтәк дүшдү үстүмә	80
Инанма, тәбәссүм көрсән үзләрдә	81

Бир будагам, өз көкүм вар, барым вар	82
Бу торпага дән сөпмөсөн	83
Монолог	83

ЛАЛӘДӘН ГЕЈРИ...

Јухуларым чин олајды	87
Руһундајам, чанындајам	88
Дәрмәсәм, өлләм	89
Лаләдән гејри	90
Лаләмип	92
Севки һагды дүнјада	93
Үрәк фатени	95
Бирчә сөндүрмә	96
Өмүр-күн јолдашыма	97
Дүшдү	98
Оғлум Тоғрула	99
Көзәл, сәнин үрәјиндә көјнәјән	100
Чениз	101
Гошма	102
Һәјатым, варлығым	103
Ај ел гызлары	104
Биз јашамалыығ	105
Ики еһтијач	107
Дедин, унут мәни	109
Сән һа өјүн	110
Сонунчу көрүш	111
Јолуну кәсән дејиләм	112
Нә әл чәкдин, нә атдын	113
Балдан ширин	114
Нә фајда	115
Үмид	116

ДӘЛИ БИР АҒЛАМАҒ КЕЧИР КӨНЛҮМДӘН

Һимн	119
Ајағ сахла	120
Һәлә бу дүнјанын дәрдрәри бөјүк	121
Илләрин астанасы	122
Нә дәрдим	123
Әбәди мүбаризә	125

Гәрәнфил јағышы	126
Шәһидләр	128
Дәли бир ағламағ кечир көнлүмдән	129
Ағ ләкәләр	131
Тәлә өз һөкмүнү вериб әзәлдән	133
Демирәм јувасыз гушам	134
Өлүм пәнчәрәми дөјдү бу ахшам	135
Мәләмә, чејран, мәләмә	136
Дағлар мәнсиз дарыхар	138
Бу дүнјада	140
Әзәлдән бу дүнја белә гурулуб	141
Дүнјанын гисмәти	142
Дүнја јанар, унутулсан дүнјада (сон сөз)	143

Редактору *Садиг Хүсейн*
Бурахылыша мäs'ул *Чинкиз Ејјубоглу*
Рәссамы *Парванә Нуријева*
Техники редактору *Неврстан Гасымова*
Корректорлары *Расимә, Севинч Мадәт гызы*
Мүрәттиби *Таирова Сәјадханым*

Жыгылмага верилмиш 16.06.92. Чапа нмзаланмыш
14.08.92. Кагыз форматы 70x108^{1/32}. Мәтбәә кагызы № 2.
Әдәби гарнитур. Јүксәк чап үсулу. Шәрти ч/в 7,0. Рәйк-
ли шәрти ч/в 7,175. Учот нәшр в. 6,0. Тиражы 40000.
Сифариси № 142. Гижмәти мугавилә Јолу илә.

Азәрбајчан Журналистләр Бирлији нәздиндә «Хатирә»
кооперативи. Бақы, Фүзули күч. 69.
Азәрбајчан Дөвләт Нәшријат-Полиграфија Бирлији
«Азәрнәшр». Бақы, Ә. Бајрамов күч. 3.

Мустафајев Алы Мустафа оглу.
ДӘЛИ БИР АГЛАМАГ КЕЧИР КӨНЛҮМДӘН
Азәрбајчан Журналистләр Бирлији нәздиндә
«Хатирә» кооперативи
Бақы — 1992

«Хатирә» кооперативи кәркин базар иғтисадијјаты шәраитиндә китабын шыыг үзү көрмәси үчүн гајғы вә көмәјини әсиркәмәмиш идарә вә тәшкилатларын — респуб-лика Журналистләр бирлији, Нәси-ми рајон милли сәнаје-инвестисија банкы, «Гара-гаја» ассосиасијасы-нын (вә и. а.) рәһбәрликләринә дә-рин миннәтдарлығыны билдирир. Бу доғмалыг мәрһум китаб мүәлли-финин хатирәсинә, шәһид руһуна бә-јүк халг еһтирамынын тәчәссүмү-дүр.

